

websites, YouTube, and via official diplomatic channels. This expansion builds on ASD's ongoing efforts to track Russian state-backed information operations on the Hamilton 2.0 dashboard.

See ASD's latest Hamilton analysis and coronavirus work [here](#).

Panelists

[Bret Schafer](#), Media and Disinformation Fellow for the Alliance for Securing Democracy

[Laura Rosenberger](#), Director for the Alliance for Securing Democracy and Senior Fellow for the German Marshall Fund of the United States

[Zachary Cooper](#), Director for the Alliance for Securing Democracy and Research Fellow for the American Enterprise Institute

Moderator

[Bethany Allen-Ebrahimian](#), China Reporter, *Axios*

[Register for
Webinar](#)

If you have any questions, please contact [5.1.2.e](#) at 5.1.2.e@securingdemocracy.org.

Strengthening Transatlantic Relations

[Facebook](#) [Twitter](#) [Instagram](#) [YouTube](#) [Flickr](#)

[Donate to ASD](#) | [Manage My Subscriptions](#) | [Forward email](#) | [Privacy Policy](#) | [Unsubscribe](#)

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: maandag 30 maart 2020 14:35
Aan: 5.1.2.e BD/PSD
CC: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Desinformatie bericht politie

Dank, ga even contact met hem opnemen.
 Bijeenkomst morgen is bij ons 5.1.2.e en mij) niet bekend dus we zijn denk ook niet aanwezig ;)

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e BD/PSD
Verzonden: maandag 30 maart 2020 12:43
Aan: 5.1.2.e
cc: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Desinformatie bericht politie

Voor dit onderwerp zou ik even het proberen bij onderstaande. Komt het dichtst bij het onderwerp. Is ook morgen aanwezig bij een bijeenkomst bij ons. Dus als een van jullie aanwezig is kan je daar ook je vraag stellen.

5.1.2.e

Politie | Staf Korpsleiding | Directie Operatiën | Afdeling Programmamanagement
 Nieuwe Uitleg 1, 2514BP Den Haag

Pb 17107, 2502 CC Den Haag
 M: 5.1.2.e
 E: 5.1.2.e @politie.nl

Van: 5.1.2.e BD/PSD
Verzonden: maandag 30 maart 2020 10:16
Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>
cc: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>
Onderwerp: RE: Desinformatie bericht politie

Hahahahaha betrouwbare bron? Ik zal eens kijken ☺

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>
Verzonden: donderdag 26 maart 2020 17:09
Aan: 5.1.2.e BD/PSD 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>
cc: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>
Onderwerp: FW: Desinformatie bericht politie

Hi 5.1.2.e,

Ik hoorde uit betrouwbare bron dat jij ook contacten hebt bij de politie.

Ik ben op zoek naar iemand met wie ik kan afstemmen over het gebruik van hun voorbeeld in de Kamerbrief.

Weet jij iemand? Ik heb een JenV collega benaderd die nu bij de politie gedetacheerd is, maar die geeft geen reactie (en geen tel nr van haar bij de politie).

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: donderdag 26 maart 2020 11:12

Aan: 5.1.2.e @minjenv.nl' 5.1.2.e @minjenv.nl'; 5.1.2.e @politie.nl'

5.1.2.e @politie.nl>

Onderwerp: Desinformatie bericht politie

Beste 5.1.2.e

Ik benader je met een desinformatie gerelateerde vraag. Hopelijk kan je me verder helpen!
We zijn momenteel een desinformatie brief aan het aanvullen met tekst over desinfo en COVID-19, mede vanwege een verzoek hierom uit de crisisstructuur.

Normaal zeggen we dat fact-checken of debunken primair geen rol van de overheid is (vanwege het gevaar op censuur), maar stellen nu dat het beschermen van de maatschappelijke stabiliteit en volksgezondheid hier nu wel om vraagt.

In de brief willen we daarom graag een voorbeeld opnemen van een nepbericht dat actief door de overheid is tegengesproken.

We kwamen op deze <https://twitter.com/Politie/status/1241799134333620224> over een zogenaamd bericht dat op sociale media rondging waarin de politie aankondigde dat iedereen binnen moest blijven omdat de Luchtmacht desinfecterende middelen in de lucht zou gaan spuiten.

Mensen hebben naar aanleiding hiervan zelfs 112 gebeld schijnt het. Het voorbeeld laat daarom goed de mogelijk impact zien.

Ik zou het gebruiken van dit voorbeeld wel graag willen afstemmen met de politie.

Weet jij wie ik daarvoor moet hebben?

Voor vragen kan je me altijd bellen.

Met vriendelijke groeten,

5.1.2.e

.....
Afdeling Democratie

Directie Democratie en Bestuur

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag

Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

.....
E 5.1.2.e @minbzk.nl

M 5.1.2.e

.....
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbuza.nl>
Verzonden: maandag 30 maart 2020 09:28
Aan: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: <https://www.politico.eu/article/commission-to-assess-hungarys-emergency-measures-says-justice-chief/>

Dank, 5.1.2.e! Heel zorgwekkend. We volgen hier alle ontwikkelingen rond grondrechten / Corona heel nauw (en dan specifiek grondrechten / desinfo natuurlijk vanuit 5.1.2.e en mij), m.n. daar waar het landen in de EU betreft die ze aan banden proberen te leggen. Dusver nog weinig reactie vanuit de EU maar ik vind de uitspraken van Reynders in dit artikel in ieder geval iets meer bemoedigend. Aan de andere kant zien we ook hoe moeizaam de art.7 procedure verloopt, dus durf ik nog niet te stellen wat we kunnen verwachten. We houden jullie op de hoogte.

From: 5.1.2.e @minocw.nl>
Sent: maandag 30 maart 2020 09:22
To: 5.1.2.e @minbzk.nl); 5.1.2.e
Subject: <https://www.politico.eu/article/commission-to-assess-hungarys-emergency-measures-says-justice-chief/>

Over Hongaars wetsvoorstel om foutieve berichtgeving over CV-19 te bestraffen.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E@mindef.nl
Verzonden: maandag 30 maart 2020 11:45
Aan: 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E@mindef.nl
Onderwerp: RE: Update desinformatie

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Ha 5.1.2.E,

Ik ben nagegaan wat de beste optie is voor ons – ik heb besloten de brief niet officieel in de lijn te doen, maar jullie lijnversie wel op voorhand te delen met de minister en een paar betrokken afdelingen. Ik zal daarbij aangeven dat het ter informatie is (vooral staand beleid en geen specifieke Defensiezaken).

Ik doe dit meer omdat ik hier intern wat zaken i.r.t. desinfo op orde wil krijgen 😊

Groet!

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E
Verzonden: donderdag 26 maart 2020 16:26
Aan: 5.1.2.E BS/AL/HDB/Belmdwrs
CC: 5.1.2.E
Onderwerp: RE: Update desinformatie

Hoi 5.1.2.E

Dat is prima hoor, ik denk ook dat ie bij OCW langs de minister moet.

Ik hoop dat ik hem morgen af heb... wacht nog op de juristen van EZK op input en op de politie voor akkoord over het voorbeeld.

En uiteraard het MID daar is nog geen compleet beeld uitgerold.

Hopelijk is ie maandag klaar. Zou ook nog graag finaal akkoord krijgen van IWG voordat hij richting ministers gaat. Ons interne proces is overigens (kreeg net een mail):

- Akkoord via normale interdepartementale lijn (in ons geval IWG)
- Dan naar BZK beleidsteam (komen volgens mij bijna dagelijks bijeen)
- Lijn in naar ministers, zal de nota die ik er bij stop ook met jullie delen, daarin zet ik ook dat hij bij Def en OCW ook de lijn in gaat.
- Dan gaat hij vanuit de lijn naar het IAO (ambtenaren).
- Blijkbaar beslist NCC/NCTV daarna of iets hoger in de crisisstructuur (ICCb – MCCB) moet worden geagendeerd of afgestemd.

Meer updates volgen dus!

Groeten,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E@mindef.nl 5.1.2.E@mindef.nl>
Verzonden: donderdag 26 maart 2020 16:02
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>
CC: @mindef.nl
Onderwerp: RE: Update desinformatie

Ha 5.1.2.E,

Het spijt me nu terug te moeten komen op het proces:
Maar de brief moet toch ook bij ons de lijn door naar de minister en SG (lang verhaal, ik leg nog wel een keer uit waarom).
Krijg ik dan vrijdag de afgestemde versie van jou?

Groet!
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>
Verzonden: woensdag 25 maart 2020 15:37
Aan: 5.1.2.E BS/AL/HDB/Belmdwrs 5.1.2.E@mindef.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E@mindef.nl>
Onderwerp: RE: Update desinformatie

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E,

Dank voor jullie input.
Ik kan alleen veel dingen over het 'ivir stuk' niet meenemen, was ook niet per se de bedoeling daar nog commentaar op te leveren.
Dat stuk is namelijk al veel eerder met iedereen afgestemd, ook in het schriftelijke DO desinfo.
Het is ook al akkoord bevonden door MBVOM en was hier tm DG akkoord. Het was ook al lang verzonden als we hem niet uit de lijn gehaald hadden.

Enkele kleine tekstuele suggesties zoals 'inlichtingen- en veiligheidsdiensten' heb ik wel overgenomen.
Maar opmerkingen over de juridische delen kan ik echt niet aanpassen, dit is namelijk met juristen van meerdere ministeries zo afgestemd. Als ik dit aanpas kan ik dat hele traject weer beginnen ben ik bang...

Zie ook de bijlage, heb daarin gereageerd op wat ik niet heb overgenomen.
Alles in het covid stuk heb ik overgenomen in mn nieuwe versie (Die stuur ik einde van de dag).

Groeten,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E@mindef.nl 5.1.2.E@mindef.nl>
Verzonden: woensdag 25 maart 2020 10:32
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>
CC: 5.1.2.E@mindef.nl
Onderwerp: RE: Update desinformatie

Ha 5.1.2.E,

Begrijp ik, vaart is belangrijk, anders blijven we bezig.

In de bijlage de brief met commentaar van 5.1.2.E en mij samengevoegd.

Goede brief lijkt me, mijn grootste aarzeling zit inderdaad nu bij die passage over duiding. Ik wacht graag de afstemming met het MID af.
Verder nog wat tekstuele suggesties.

Groet!

5.12.E

Van: 5.12.E <5.12.E@minbzk.nl>
Verzonden: dinsdag 24 maart 2020 17:56
Aan: 5.12.E BS/AL/HDB/Belmdwrs 5.12.E @mindef.nl>
CC: 5.12.E <5.12.E@mindef.nl>
Onderwerp: RE: Update desinformatie

Hoi 5.12.E,

Dank alvast voor je reactie en terechte vraag.

Hoopte eigenlijk dat we tekst uit het MID zouden kunnen gebruiken in de brief, dus als er dan akkoord is over de MID tekst ook gelijk hen te vragen of het opnemen in de brief oke is.

Denk inderdaad ook dat mijn eerder opgeschreven conclusie te voorbarig is, dat wordt aan de hand van de MID tekst nog wat puzzelen wat wel/niet op te schrijven...

We gaan dus zien of we vrijdag gaan halen...

Maar wil er wel graag de vaart achter houden, ben bang dat we de brief anders iedere week wel weer aan de actualiteit aan kunnen passen.

Groeten,

5.12.E

Van: 5.12.E@mindef.nl <5.12.E@mindef.nl>
Verzonden: dinsdag 24 maart 2020 17:51
Aan: 5.12.E @minbzk.nl>
CC: 5.12.E @mindef.nl
Onderwerp: RE: Update desinformatie

Ha 5.12.E

Dank! Lijkt mij heel goed COVID-19 op te nemen.

Het lukt mij morgen commentaar te leveren, maar ik heb alvast twee vragen over de tijdlijn (waar ook weer mijn commentaar van af hangt):

- 1) Net als 5.12.E aangaf, lijkt het mij heel goed de inhoud van deze brief af te stemmen met het MID. Zoals ik het nu lees, liggen de brief en 2-pager tegelijk voor in het BZK Crisisbeleidsteam, en gaat de brief daarna direct door de BZK-lijn in. Hoe is afstemming met het MID dan nog mogelijk?
- 2) Ik zat gisteren bij het MID en het bleek zeer lastig desinformatie rondom COVID-19 te duiden. We hebben een aantal algemene conclusies kunnen trekken, zoals je vast hebt gehoord. Maar voor veel zaken is nadere duiding nog noodzakelijk. Als ik de concept-kamerbrief lees, doen we een voorschot op deze duiding: "Veelal betreft het onbedoelde verspreiding van foutieve informatie, zonder een doelstelling om schade toe te brengen aan het publieke debat, democratische processen, de open economie of nationale veiligheid. Er is momenteel geen aanleiding om te constateren dat er in Nederland sprake is van gecoördineerde desinformatie campagnes."
Volgens mij is het nog te vroeg (ook met de 2-pager van het MID) om dit te concluderen. Volgens mij komt het MID na een volgende IWG op korte termijn weer bij elkaar voor nadere duiding. Ik begrijp dat we niet te lang moeten wachten met deze brief, maar is deze week noodzakelijk? Ik ben bang dat we dan vooruitlopen op de informatiepositie die we nu hebben.

Als we geen Defensievoorbeeld noemen bij het debunken (ik heb dit nog even in overweging), hoeft de brief niet bij ons de lijn door. Wel wil ik de brief graag voorleggen aan mijn directeur.

Groet!

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>

Verzonden: dinsdag 24 maart 2020 15:52

Aan: 5.1.2.E - BD/PSD' <s.broek@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>; 5.1.2.E - BD/DRC/CV' 5.1.2.E @minjenv.nl>; 5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E @minocw.nl' 5.1.2.E @minocw.nl>; 5.1.2.E @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E - BD/PSD' 5.1.2.E @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minezk.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>; 5.1.2.E BS/AL/HDB/Belmdwrs 5.1.2.E @mindef.nl>; 5.1.2.E @minvws.nl>; 5.1.2.E @mindef.nl>; 5.1.2.E BD/PSD' <5.1.2.E@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E @minvws.nl>
CC: 5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>; 5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Update desinformatie

Hoi allen,

Met dank aan 5.1.2.E hierbij een aangevulde versie.
Proberen ook het IvIR rapport te betrekken op COVID-19.

Daarom een vraag voor @5.1.2.E : waar kan ik terecht voor een juridische check over de tekst over misleidende gezondheidsclaims? Toezicht is door NVWA vandaar ook aan 5.1.2.E de vraag. Hopelijk kunnen jullie me aan een collega verbinden.

Over de vraag mbt de onrechtmatige daad/auteursrecht vraag ik in eerste instantie bij onze eigen juridische afdeling maar inzichten daarover zijn zeer welkom!

Nog ter bevestiging van mij bericht van gisteren: lukt het iedereen om uiterlijk morgen op deze tekst te reageren?

Groeten,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E

Verzonden: maandag 23 maart 2020 18:16

Aan: 5.1.2.E - BD/PSD' <5.1.2.E@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>; 5.1.2.E - BD/DRC/CV' <5.1.2.E@minjenv.nl>; 5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E @minocw.nl' 5.1.2.E @minocw.nl>; 5.1.2.E BD/PSD' 5.1.2.E @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E @minez.nl' 5.1.2.E @minez.nl>; 5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E @mindef.nl' 5.1.2.E @mindef.nl>; 5.1.2.E @minvws.nl>; 5.1.2.E @mindef.nl' 5.1.2.E @mindef.nl>; 5.1.2.E - BD/PSD' 5.1.2.E @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E @minvws.nl>
CC: 5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Update desinformatie

Hoi allen,

Nog een korte update mbt de kamerbrief.

Idee is dat aanstaande vrijdag in het BZK crisis beleidsteam een afgestemde MID 2-pager kan liggen 5.1.2.E koppelt apart terug, dat volgt).

Zou mooi zijn als er dan ook een met jullie afgestemde kamerbrief tekst kan liggen.

Zie de voorheen gestuurde opzet in de bijlage, nu in de brief. Moet nog even kijken naar hoe we de verschillende delen van de brief duidelijk kunnen maken.

Voorstel voor een tijdlijn is dan:

Woe 25-03: feedback op tekst binnen

Do 26-03: nieuwe versie door BZK (idealiter rond 12:00, zodat jullie daarna nog kunnen reageren/naar de versie kunnen kijken)

Vr 27-03: Brief + MID stuk in BZK crisis beleidsteam

Direct daarna: brief de lijn in richting MBZK (+ eventueel andere bewindspersonen: graag doorgeven)

Na akkoord MBZK, naar Interdepartementaal Afstemmingsoverleg (IAO, met adviseurs crisisbeheersing) en daarna naar Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (ICCb, is DG/SG niveau) voor bredere interdepartementale afstemming dan IWG/aanhaking op crisisstructuur. Deze twee clubs komen volgens mij best vaak bij elkaar.

Moet denk ik haalbaar zijn, vraag is nog even hoe lang de lijn richting MBZK (en eventuele ander Ms) gaat duren en wat precieze data van IAO en ICCb zijn waar we op kunnen mikken, maar moeten niet te lang wachten met de brief.

Groeten,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E

Verzonden: maandag 23 maart 2020 15:56

Aan: 5.1.2.E - BD/PSD' 5.1.2.E @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E

@minbuza.nl>; 5.1.2.E

BD/DRC/CV <5.1.2.E @minjenv.nl>; 5.1.2.E

@minbuza.nl>; 5.1.2.E

@minocw.nl' 5.1.2.E

@minocw.nl>; 5.1.2.E /PSD

5.1.2.E @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E

- BD/PSD 5.1.2.E @nctv.minjenv.nl>;

5.1.2.E @minez.nl' <5.1.2.E

@minez.nl>; 5.1.2.E

@minbzk.nl>;

5.1.2.E @mindef.nl' 5.1.2.E

@minvws.nl>; 5.1.2.E

@mindef.nl' <5.1.2.E @mindef.nl>;

5.1.2.E - BD/PSD 5.1.2.E @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E

@minvws.nl>

CC: 5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E

@rijksoverheid.nl>; 5.1.2.E

@minbzk.nl>; 5.1.2.E

@minbzk.nl>; 5.1.2.E

@minbzk.nl>;

5.1.2.E @minbzk.nl>

Onderwerp: Update desinformatie

Hoi allen,

Even een korte update.

Momenteel wordt er vanuit BZK COM gewerkt aan een a4tje met tips en afwegingen voor het inzetten van communicatiemiddelen mbt covid-19. Het NKC heeft hen hier namelijk om gevraagd.

Dit stuk gaat dan mee als bijlage met ons doc over desinfo en COVID-19. Zie bijgevoegde bestand voor de iets geüpdatete versie, op p.1. is een stukje over de 'koude fase' toegevoegd.

We zullen jullie informeren over dit stuk zodra we het hebben, het wordt in ieder geval morgen in het NKC besproken.

Ook komt desinfo/covid19 morgen in de RVI.

Terugkoppeling van het MID zal worden meegegeven in de annotatie van onze SG.

MID terugkoppeling volgt uiteraard ook nog naar jullie (het MID is as we speak gaande).

@5.1.2.E uiteraard moet de tekst in de brief met het MID afgestemd worden, hun input is natuurlijk nodig voor de afweging of er wel/geen desinfo campagnes gesignaleerd zijn, maar goed dat je het noemt ☺ Met die zin bedoelde ik inderdaad het MID, de vraag is hoe we willen zeggen dat we hier interdepartementaal mee bezig zijn, zonder alle gremia te benoemen.

Groeten,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E

2020 14:15

Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>; 5.1.2.E
- BD/DRC/CV <5.1.2.E@minjenv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>;
5.1.2.E @minocw.nl' <5.1.2.E@minocw.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E
BD/PSD <5.1.2.E@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E @minez.nl' <5.1.2.E@minez.nl>;
5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E @mindef.nl>; 5.1.2.E
5.1.2.E @minvws.nl>; 5.1.2.E @mindef.nl' <5.1.2.E@mindef.nl>; 5.1.2.E BD/PSD
5.1.2.E @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E @minvws.nl>
CC: 5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.E
5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E @minbzk.nl>;
5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Update kamerbrief desinformatie

Hallo 5.1.2.E,

Het lijkt me goed om het onderwerp desinformatie irt COVID-19 in de brief op te nemen. Het zou wat vreemd zijn om niet op deze actualiteit in te gaan.

De brief moet wel goed afgestemd zijn met het MID lijkt me zo, zodat de zaken die erin worden gezet wel feitelijk kloppen. Ik weet nl. niet of het klopt dat er in Nederland geen sprake is van gecoördineerde desinformatie campagnes. Dat moeten de analisten met zekerheid concluderen. En dat signalen over desinfo in NL bijeen worden gebracht. Hier wordt het MID mee bedoeld toch? Kunnen we zeggen dat dit al op een juiste manier gebeurt? En afstemming met het NKC is hierbij belangrijk.

Op zich open deuren misschien, maar niet onbelangrijk lijkt me. Dus, goed plan.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Nationaal Coördinator Terrorismedbestrijding en Veiligheid

Beleidsmedewerker

Mobie 5.1.2.E

5.1.2.E@nctv.minvenj.nl

Ministerie van Justitie en Veiligheid

NCTV

Turfmarkt 147

2511 DP Den Haag

.....

Van: 5.1.2.E @minbzk.nl>
Verzonden: vrijdag 20 maart 2020 17:56
Aan: 5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E BD/DRC/CV
5.1.2.E @minjenv.nl>; 5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E @minocw.nl'
5.1.2.E @minocw.nl>; 5.1.2.E - BD/PSD 5.1.2.E @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E - BD/PSD
5.1.2.E @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E - BD/PSD 5.1.2.E @nctv.minjenv.nl>;
5.1.2.E @minez.nl' 5.1.2.E @minez.nl>; 5.1.2.E @minbzk.nl>;
5.1.2.E @mindef.nl' 5.1.2.E @minvws.nl>; 5.1.2.E @mindef.nl' 5.1.2.E @mindef.nl>;
5.1.2.E - BD/PSD 5.1.2.E @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.E @minvws.nl>
CC: 5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.E
5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E @minbzk.nl>;
5.1.2.E @minbzk.nl>

Onderwerp: Update kamerbrief desinformatie

Beste allen,

Zoals jullie vast al gehoord hebben zijn alle plenaire debatten en AO's (behalve die over het virus) tot nader order uitgesteld.

Ook het AO desinfo krijgt dus nog een nieuwe datum. De spoed die er zat op de kamerbrief is er dus voorlopig even af.

De huidige lijnversie van de brief zit in de bijlage.

Gezien de grote aandacht die er is voor desinfo in de context van het corona virus, o.a. van de lek van het RAS rapport, de ANP vragen daarover, de maatregelen van sociale media, maar ook door de misleidende berichten zelf, is het misschien goed om in de brief ook tekst over desinformatie irt COVID-19 op te nemen.

Er is veel in beweging rond het onderwerp, ook binnen de ministeries/crisisstructuren en met andere overheidslagen is er behoefte aan informatie/beleid/opties/een boodschap.

Ons team is er in ieder geval razend druk mee en veel van jullie ook.

Dit zal wat afstemming gaan vragen, maar als we een tekst overeenkomen hebben we allen wel weer iets dat we zowel intern als extern kunnen uitdragen.

Hieronder heb ik een poging gedaan om tot een tekst voor de brief te komen. Er staan zeker nog wat opties/mogelijke afwegingen in. Suggesties zijn uiteraard zeer welkom.

Mijn vraag is:

- Hoe zien jullie een dergelijke optie in de brief en welke afstemming voorzien jullie binnen je eigen ministerie?

Dit ook i.v.m. het schetsen van een tijdspad voor een dergelijke toevoeging.

Tot slot wil ik via deze digitale weg ook 5.1.2.E introduceren. 5.1.2.E is 5.2.1.e en afgelopen maandag gestart bij ons BZK desinformatie team.

Verzoek om hem ook in berichten mee te nemen, dan is hij ook snel van alles op de hoogte.

Voor nu een fijn weekend, ik ga beginnen aan mijn social distancing digitale borrel!

Groeten,

5.1.2.E

5.1.2.i / 5.2.1

Kennisupdate desinformatie COVID-19 d.d. 31-03-2020

Trends 19 maart – 26 maart 2020:

- 'Infodemic' rondom COVID-19 neemt verder toe;
- Bewustzijn over onwaarheden rondom coronavirus groeit mee;
- Overheden en techbedrijven zoeken handelingsperspectief in het bestrijden van de verspreiding van des- en misinformatie rondom de pandemie;
- Techbedrijven gaan o.a. samenwerkingen aan met overheden en gezondheidsautoriteiten, zoals de WHO, voeren actief beleid op het tegengaan van COVID-19 misinformatie; publiek vertrouwen en afhankelijkheid van mensen neemt weer toe.

Duiding

Wederom is er in absolute en relatieve hoeveelheden erg veel berichtgeving over COVID-19; in de 'infodemic' is daarbij veel desinformatie en misinformatie. Zo concludeert onderzoeksplatform Pointer dat het aantal foutieve berichten over het coronavirus in Nederland flink groeit (84 onbetrouwbare nieuwsberichten gedeeld via Twitter vergeleken met 20 twee weken geleden). Op het hoogtepunt gaat het om 160 Nederlandstalige tweets waarin twijfelachtige bronnen worden aangehaald. In de artikelen staan valse claims, bijvoorbeeld dat het RIVM zou liegen over de ernst van het virus, of dat frisse lucht een besmetting met Covid-19 zou genezen. Een parallel is te zien in de VS, waar Pew Research Center heeft vastgesteld dat een groot deel van de Amerikaanse populatie is blootgesteld aan misinformatie rondom COVID-19, met name zij die hun nieuws primair via sociale media binnenkrijgen.

Een (eenduidige) motivatie (uit één of meerdere hoeken) is daarbij onzeker. Zo zijn er verscheidene en wijd uiteenlopende groepen te ontwaren die des- en misinformatie over de pandemie verspreiden, van statelijke actoren (bijvoorbeeld van Beijing tot het Kremlin) tot "Corona influencers" en het Amerikaanse alt-right.

Het feit dat deze des- en misinformatie een grote impact heeft is wél zeker. Hoewel er zowel bij de media als de politiek als bij burgers en (tech)bedrijven groeiend bewustzijn is van het feit dat er veel onwaarheden over COVID-19 worden verspreid, is er een toenemende behoefte aan handelingsperspectief. Deze ligt bij zowel overheden als (tech)bedrijven, die de informatievoorziening – en deling in goede banen moeten blijven leiden.

SciPol, het kennisinstituut van de Amerikaanse onderzoeksuniversiteit Duke University is reeds gekomen met een *policy brief* die een set aanbevelingen voor de (Amerikaanse) overheid en (tech)bedrijven biedt. De internationale berichtgeving over COVID-19 zelf biedt tevens aanknopingspunten voor beleid.

NAAR EEN HANDELINGSPERSPECTIEF VOOR DE OVERHEID

Uit de berichtgeving van deze kennisupdate zijn de volgende opties te ontwaren:

- Niet reageren: aandacht voor een 'nepbericht' vestigt juist aandacht op (de inhoud van) dat nepbericht. Niet reageren wordt in Nederland vooral gebezigd bij individuele gevallen van misinformatie die ook weinig verspreiding (impact) genieten. Of als het bericht weinig schade zou kunnen aanrichten door bijvoorbeeld een milde toon.
- Ontkrachten: indien er sprake is van onrust zaaiende berichten, bijvoorbeeld berichten die claimen dat Nederland in volledige lockdown gaat, wordt direct en met autoriteit gereageerd. Bijvoorbeeld door de RIVM (via sociale media kanalen). Andere voorbeelden:
 1. Volgens Peter Burger (Universiteit Leiden) is herhaaldelijke ontkrachting de beste manier om de verspreiding van des- en misinformatie tegen te gaan.
 2. In de Verenigde Staten probeert de Federal Emergency Management Agency (FEMA) nepnieuws, geruchten en complottheorieën te bestrijden met een zelfstandige website genaamd 'Coronavirus Rumor Control'. Hierop wordt voortdurend ingegaan op een aantal hardnekkige geruchten, zoals dat er sprake is van een 'nationale quarantaine'.
- Voorlichten: bijvoorbeeld het openen / aanvullen van websites met betrouwbare en actuele (gezondheids)informatie.

- Samenwerken met techbedrijven: zoals bijvoorbeeld Facebook en Google overheidsinformatie al een prominente plek geven. Optie is om een nationaal vervolg te geven aan de gezamenlijke verklaring van Facebook, Twitter, Microsoft, Google en Reddit, Youtube en LinkedIn.

NAAR EEN HANDELINGSPERSPECTIEF VOOR (TECH)BEDRIJVEN

De techbedrijven, die voorafgaand aan de pandemie last hadden van een groot imago- en vertrouwensprobleem (o.a. door hun dominante positie, gebrek aan verantwoordelijkheid voor de data van gebruikers en privacy issues) lijken juist te floreren onder de pandemie.

Door de verscheidene nationale lockdowns, zelf-quarantaines en thuiswerkers zijn mensen nu afhankelijker van de sociale media platforms dan ooit. Daarbij voeren de techbedrijven enerzijds een toenemend strenger beleid op des- en misinformatie op hun platforms, en hebben zij anderzijds proactief opgeroepen tot samenwerking met overheden en mondiale gezondheidsautoriteiten, zoals het (nu al succesvolle) partnerschap van WhatsApp met de WHO.

Hoewel de verklaring die de techbedrijven hebben afgelegd niet meer lijkt te behelzen dan een algemene intentieverklaring, lijkt het alsof de techreuzen beter in de publieke opinie naar voren komen en waardering oogsten voor hun initiatieven en interventies om de verspreiding van des- en misinformatie rondom COVID-19 een halt toe te roepen. De afname van publiek vertrouwen in de techreuzen vertraagt hiermee in ieder geval.

De vraag rijst wel of deze verschuiving in publiek sentiment blijvend is (dit zal waarschijnlijk afhangen van het succes dat de techbedrijven hebben in het managen van informatiestromen rondom de pandemie) en of het impact gaat hebben op de vele lopende juridische onderzoeken die met name in de VS gaande zijn.

In ieder geval zijn gebruikers wereldwijd momenteel afhankelijk van de techbedrijven om zichzelf door de aankomende maanden zien te krijgen. Het is een afhankelijkheid op zowel privé- als professioneel vlak. Deze pandemie lijkt daarmee een cruciaal moment voor de techbedrijven om hun potentieel en goede wil te tonen, en om eerder gemaakte beloften waar te maken. Een waargenomen risico zit hierbij in de capaciteit; zo zitten veel menselijke factcheckers door het besmettingsrisico thuis en wordt sommige contentmoderatie steeds meer overgelaten aan AI.

Recent beleid techbedrijven:

- Kansen / samenwerking met autoritaire en betrouwbare bronnen:
 1. Facebook, eigenaar van WhatsApp en Instagram, en Google, eigenaar van YouTube, geven overheidsinformatie nu bewust een prominente plek. Het doel is de grote hoeveelheid nepnieuws naar de achtergrond te duwen en feiten duidelijker van de meningen te scheiden.
 2. Bij elk YouTube-filmpje over corona is een link te zien naar de Rijksoverheid. YouTube ontwikkelt, ook in Nederland, een prominente 'nieuwsplank' waar videomateriaal over corona van gevestigde media te zien is - dezelfde media die ook aan Google News leveren.
 3. Zodra je zoekt op coronavirus toont Google in Nederland een 'SOS-melding'; een noodbericht met belangrijke links naar overheidsinstanties. Facebook op zijn beurt heeft een Engelstalig Coronavirus Information Center ingericht, binnenkort ook in een Nederlandstalige variant.
 4. Twitter verbreedde zijn definitie van 'schadelijk berichten'. Berichten over het virus die indruisen tegen wat autoriteiten aanbevelen, worden nu ook verwijderd. Dat geldt ook voor complottheorieën - zoals: 'de oproep om vaak je handen te wassen zoubedacht zou zijn door zeepfabrikanten'.

Risico / grenzen aan de capaciteit:

1. Berichten en video's op Facebook worden voor een belangrijk deel nog beoordeeld door menselijke moderatoren, die controleren of de inhoud niet oproept tot geweld of haat. Die moderatoren - vaak inhuurkrachten- moeten vanwege COVID-19 vanuit huis werken. Dat levert organisatorische problemen op, omdat moderatoren

op afstand geentoegang krijgen tot alle data. Zuckerberg heeft bevestigd dat een groter deel van de moderatie op kunstmatige intelligentie zal leunen, zoals aangegeven in de vorige kennisupdate. De ernstige gevallen, zoals video's met daarin zelfverminking, zelfdoding, kindermisbruik of terrorisme, worden nog altijd streng gemodereerd.

2. Omdat meer moderatie nu helemaal geautomatiseerd verloopt, kunnen er echter ook meer beoordelingsfouten optreden. YouTube en Twitter kampen met hetzelfde probleem.
3. Facebook remt de verspreiding van berichten die door een factcheck 'onwaar' zijn bevonden wel af. Voor Nederland heeft Facebook geen factcheckers meer. Het bedrijf leunt nu op de buitenlandse factchecks. Volgens Facebook zijn veel hoaxes internationaal.

BRONNEN

I. KENNIS

Pointer: 'Flinke stijging van onbetrouwbaar nieuws over coronavirus op Twitter'

- Het onderzoeksplatform Pointer concludeert op basis van een verzameling en analyse van ruim 479 duizend Nederlandstalige tweets dat het aantal onjuiste berichten over COVID-19 in Nederland toeneemt:
 - Twee weken geleden meldde Pointer dat er twintig onbetrouwbare nieuwsberichten werden gedeeld, in de afgelopen weken is dat gestegen naar 84 stuks.
 - Op het hoogtepunt gaat het om ruim 160 tweets per dag waarin deze twijfelachtige bronnen worden aangehaald.
 - De bronnen voor deze misleidende tweets zijn websites zoals *De Dagelijkse Standaard*, *Scepter*, *Fenixx*, *Xander Nieuws* en *Amalek*.
 - Volgens deze misleidende en onjuiste berichtgeving liegt het RIVM over de ernst van het virus. Andere nepberichten zeggen juist dat het om een 'paniekvirus' gaat: het is niet veel dodelijker dan de griep. Daarnaast doen websites valse claims dat vitamine C en frisse lucht het virus genezen.
 - Ook wordt de gezondheidscrisis tot een politiek item gemaakt: volgens *De Dagelijkse Standaard* is D66 blij dat ouderen massaal aan het virus overlijden.
 - Het betreffen allemaal beweringen zonder bronvermelding of gedegen onderzoek, en overduidelijk misinformatie.

Bron: [Pointer](#)
D.d. 20/03/2020

Nieuwscheckers: 'gebruik HALT'

- Factcheckers van de Universiteit Leiden adviseren de HALT-methode om mis- of desinformatie te herkennen. Het moet helpen om nieuwsconsumenten te wapenen tegen desinformatie en de verspreiding van ditsoort berichten via sociale media te reduceren.
 - De H is van Ho! Maak bij het lezen van berichten die hevig emoties losmaken of de sterke behoefte oproepen om te delen eerst pas op de plaats.
 - De A is van Analyseer de bron. Onderwerp ten eerste de verzender aannader onderzoek. Is het medium betrouwbaar? Heeft het bijvoorbeeld een pagina op Wikipedia?
 - De L staat voor Lokaliseer betere berichtgeving. Als de bron onbetrouwbaar lijkt, kan het lonen om andere nieuwsmedia op hetzelfde nieuws na te slaan. Als gerenommeerde media over hetzelfde nieuwsberichten, verhoogt dit de betrouwbaarheid.
 - De T betekent: Traceer originele context. Het is nog beter om de originele bron waar het gewantrouwde bericht op gebaseerd is te traceren. Kijk daarom of genoemde partijen zelf op internet het nieuws hebben gemeld. Vergelijk deze bronnen met het bericht en analyseer of de feiten eerlijk voorgesteld zijn. Let ook op de datum van het oorspronkelijk bericht, die kan verouderd zijn en dus niet langer relevant.

Bron: [Nieuwscheckers](#)
D.d. 26/03/2020

Pew Research Center: 'Americans Immersed In COVID-19 News'

- Pew Research Center heeft een survey over COVID-19 berichtgeving gehouden onder bijna 9000 Amerikanen die lid zijn van hun opiniepanel. 51% van hen zegt de berichtgeving op de voet te volgen. Belangrijkste uitkomst is dat ongeveer de helft van de respondenten (48%) geeft aan blootgesteld te zijn geweest aan verzonden nieuws of informatie gerelateerd aan het virus. Tegelijkertijd geeft 70% aan dat de media het nieuws 'heel goed' of 'voldoende' hebben gebracht. De groep respondenten die denkt dat de berichtgeving overdreven is, is twee keer zo groot als de groep die vindt dat de risico's van COVID-19 onderbelicht zijn.

Bron: [Pew Research Center](#)
D.d. 18/03/2020

Pew Research Center: 'Americans who primarily get news through social media are least likely to follow COVID-19 coverage, most likely to report seeing made-up news'

- Volgens een ander recent onderzoek van Pew Research Center naar misinformatie rondom COVID-19 zijn Amerikanen die hun nieuws primair via sociale media binnenkrijgen, minder op de hoogte van de berichtgeving over het coronavirus. Ze zijn ook meer geneigd om misinformatie over de pandemie te zien dan Amerikanen die primair de traditionele media volgen.

Bron: [Pew Research Center](#)
D.d. 25/03/2020

Duke University Initiative for Science and Society / SciPol: 'Information Sharing During an Epidemic: Policies and Best Practices'

- Twee wetenschappers van de Amerikaanse Duke University nemen het COVID-19 virus als onderzoekscasus om uit te vinden hoe overheden en bedrijven hun informatiedeling het best in goede banen kunnen leiden tijdens een groeiende pandemie.
Aanbevelingen uit hun policy brief voor de (Amerikaanse) overheid:
 1. Het Congres, State Department en de WHO moeten de rol van overheidsensuur in de verspreiding van het COVID-19 virus onderzoeken en onderstrepen;
 2. Overheden en internationale organisaties moeten meer moeite doen om een vrij en open internet aan te moedigen.
 3. De globale volksgezondheidsgemeenschap moet samenwerken met internet experts om de vrije uitwisseling van online informatie die nodig is om de volksgezondheid te beschermen, te promoten.
 4. De Amerikaanse regering en internationale autoriteiten moeten directe ondersteuning bieden aan digitale epidemiologie-projecten die het internet en sociale media actief monitoren voor opkomende bedreigingen voor de volksgezondheid.
 5. Het Congres moet, in condaaf met sociale media bedrijven en epidemiologen, een juridisch kader ontwikkelen die informatiedeling toestaat tussen tech platforms en digitale epidemiologie-projecten.
 6. De Federal Trade Commission (FTC) en de Food and Drug Administration (FDA) moeten doorgaan met hun werk om valse claims over coronavirus-behandelingen te identificeren en moeten hun bevindingen in deze actiever op sociale media delen.
 7. De FDA en FTC moeten gaan handhaven op bedrijven die foutieve coronavirus-behandelingen adverteren.
 8. Volksgezondheidsinstellingen, zoals de Centers for Disease Control and Prevention, moeten niet alleen doorgaan met het ontkrachten van misinformatie over COVID-19, maar moeten ook de impact hiervan evalueren om best practices te vormen voor gebruik tijdens een volgende gezondheidsepandemie.
 9. Volksgezondheidsinstellingen moeten permanente publiek-private samenwerkingen opzetten tussen de mondiale gezondheidsgemeenschap, overheidsagentschappen, en sociale media – en andere techbedrijven. Dit met als doel om een snelle en effectieve deling van accurate en geverifieerde informatie te realiseren.

Aanbevelingen uit hun policy brief voor de (tech)bedrijven:

1. Techbedrijven moeten doorgaan met het promoten en delen van accurate, geverifieerde informatie en overheidsboodschappen over COVID-19.
2. Techbedrijven moeten doorgaan met het identificeren, labelen en waarschuwen van gebruikers over inaccurate informatie over het virus die op hun platformen heeft gestaan.
3. Techbedrijven moeten standaarden ontwikkelen om een sub-categorie valse informatie te kunnen aanmerken die zo schadelijk is dat deze verwijderd kan worden tijdens een volksgezondheids crisis.
4. Techbedrijven moeten samenwerken met de overheid om een juridisch raamwerk te ontwikkelen en implementeren voor digitale epidemiologie-projecten die gebruikersdata delen en beschermen.

Bron: [SciPol \(.pdf\)](#)
D.d. 19/03/2020

University of Toronto / CitizenLab: 'Censored Contagion: How Information on the Coronavirus is Managed on Chinese Social Media'

- Een nieuwe studie van CitizenLab concludeert dat informatie over COVID-19 streng gecontroleerd wordt op Chinese sociale media platforms. Censuur op berichtgeving rondom het coronavirus begon in de vroege fases van de uitbraak en dijde steeds meer uit om uiteindelijk een groot deel van de meningsuiting en expressie te behelzen, van kritiek op de Chinese regering tot officieel gedeelde feiten en informatie.

Bron: [CitizenLab](#)
D.d. 03/03/2020

II. TECHNOLOGIE

Overheden gebruiken locatiedata burgers tegen verspreiding COVID-19

- *Reuters* en techblog *The Verge* rapporteren dat een groeiend aantal regeringen is begonnen met het traceren van locatiedata van hun burgers in een poging de verspreiding van COVID-19 te beteugelen. Zo stuurt Israël alerts naar burgers die blootgesteld aan het virus zouden zijn gesteld, met een bevel zichzelf in quarantaine te zetten. In het VK analyseerden de autoriteiten geanonimiseerde data van telecomprovider O2 om vast te stellen in hoeverre de Britse bevolking zich aan sociale onthouding hield. In de VS is Google om tafel gegaan met gezondheidsautoriteiten met eenzelfde doel. De meest extreme casus tot op heden is Taiwan, waar de autoriteiten een "electronische schutting" zouden heen bouwen om huishoudens die thuis in quarantaine zitten: zodra deze burgers het huis verlaten of hun telefoon uitzetten wordt de politie gealarmeerd. De angst is dat het vergaande gebruik van zulke surveillancetactieken in de toekomst niet meer weg zal gaan.

Bronnen: [Reuters](#) , [The Verge](#)
D.d. 25/03/2020

III. NIEUWS

Nederland algemeen

- *Buzzfeed* vraagt zich af in hoeverre gecertificeerde gezondheidsinstituten –en experts de discussie over het virus op sociale media kunnen (blijven) beheersen tegenover zeer invloedrijke gebruikers die geen kennis van zaken hebben. Deze "subklasse" van zgn. "Corona influencers" wil zo snel mogelijk hun boodschap uitsturen en deze eventueel later corrigeren, wat tot de verspreiding van schadelijke, foutieve informatie leidt. De meningen van experts over de impact van deze "Corona influencers" lopen uiteen.

Bron: [Buzzfeed](#)
D.d. 18/03/2020

- Maandag 23 maart jl. waren onderzoeksjournalist Jeroen Smit en woordvoerder van Google Nederland Rachid Finge aanwezig bij *Jinek*. Zij gaven algemene informatie over "hoe je nepnieuws van echt nieuws onderscheidt" met betrekking tot het COVID-19 virus.

Bron: [RTL XL \(aflevering terugkijken\)](#)
D.d. 23/03/2020

- Op *Radio 1* stelde datajournalist Vermanen van het journalistieke platform Pointer dat desinformatie rondom het coronavirus steeds meer de kop op steekt. Volgens Vermanen is de hoeveelheid aan nepnieuws vooral reactionair, waarbij het speelt in op angsten en ontwikkelingen in de samenleving. Er verschijnen volgens Vermanen zeer veel misleidende tweets en bestaan er veel websites, die doelbewust onjuiste informatie of complottheorieën verspreiden. Veelvuldig terugkerende misleidende informatie zijn

berichten die de omvang van het probleem onjuist voorstellen (bagatelliseren of juist overdrijven). Vaak hebben deze berichten ook heel gerichte politieke doeleinden, bijvoorbeeld om bepaalde politieke partijen aan te vallen, aldus de journalist.

Bron: Radio 1

D.d. 20/03/2020

Nederland casussen

- Youtuber Tom Zwitter uit Groningen verspreidt desinformatie met Corona video's op het kanaal Blue Tiger Studio. Het kanaal is een vrijplaats voor afwijkende meningen. Zo wordt het klimaatbeleid er vergeleken met Hitler's drang naar 'Lebensraum'. De video 'Coronajournaal 17 maart 2020' was vrijdag ruim 12.000 keer bekeken. Tom Zwitter stelde dat de overheid uit is op 200.000 doden. Het RIVM en Alexander Pleijter (factchecker Universiteit Leiden) hebben de claims direct tegengesproken.

Bron: [Dagblad van het Noorden](#)

D.d. 22/03/20

COVID-19 algemeen

- Zakenblad *Forbes* evalueert wetenschappelijk bewijs om de samenzweringstheorie te ontkrachten dat COVID-19 een biowapen uit een laboratorium zou zijn. Er wordt opgemerkt dat de theorie in zowel de VS als China voet aan de grond kreeg met maar 1 verschil: wie van de twee de schuldige was.
Bron: [Forbes](#)
D.d. 25/03/20
- Volgens een op-ed in *The Atlantic* is de bewuste verdoezeling van de coronavirus uitbraak in Wuhan door de Chinese communistische partij verantwoordelijk voor de inmiddels ontstane pandemie. Terwijl de pandemie gaande is zou de top van de CCP tevens een desinformatiecampagne voeren die claimt dat het Amerikaanse leger het virus heeft gecreëerd.
Bron: [The Atlantic](#)
D.d. 19/03/2020
- *Deutsche Welle* interviewt experts die stellen dat, nu nieuwe besmettingen in China afnemen, de Chinese regering is overgeschakeld op nieuwe propaganda tools om het imago van het land te verbeteren en Beijing's autoritaire regime capabel te doen lijken. Bijvoorbeeld door andere (zwaar) getroffen landen te hulp te schieten met kennis en mondkapjes. Gesteld wordt dat het China's propagandadoel is om thuis sociale stabiliteit te handhaven.
Bron: [Deutsche Welle](#)
D.d. 16/03/2020
- *The Guardian* stelt dat (extreem)rechts en 'alt right' in de VS op dezelfde manier kennis hebben genomen van de COVID-19 pandemie als van veel andere politieke ontwikkelingen: met desinformatie, samenzweringscomplotten en zwartmaken. Veel partijen in de (extreem)rechtse hoek zien de uitbraak van het coronavirus als een significante kans om geld te verdienen, volgers te rekruteren of beide.
Bron: [The Guardian](#)
D.d. 19/03/2020
- Hyperpartijdige nieuwssites, complotdenkers en scammers hebben paniek gezaaid door te suggereren dat anti-Trump media de COVID-19 pandemie overdrijven. Deze narratief heeft voet aan de grond gekregen onder Trump supporters, die stellen dat het virus een deep state plot is, mogelijk gecreëerd door de Chinese overheid, om Trump's herverkiezing te tarten.
Bron: [Buzzfeed](#)
D.d. 17/03/2020
- Een op-ed van American Enterprise Institute (AEI) wetenschapper Michael Rubin stelt dat het Erdogan regime een voorbeeld heeft genomen aan Beijing door COVID-19 informatie

te censureren en een brede variatie aan vrijheid van expressie te blokkeren. Dit zou variëren van kritiek op de Turkse overheid tot de deling van officiële feiten. Volgens Rubin heeft de Turkse regering als doel om het regime en haar machtspositie te beschermen.

Bron: [AEI](#)

D.d. 20/03/2020

- Het *Algemeen Dagblad* kwam met een overzicht van landen die desinformatie over het virus verspreiden en de motieven die daaraan ten grondslag liggen: "De Russen doen hun best om verwarring en verdeeldheid te zaaien, maar wij in het Westen (en vooral de VS) kunnen er ook wat van." Toch biedt het artikel vooral aandacht aan Russische desinformatie. Bij het moment van schrijven heeft East StratCom dan 110 gevallen van des- of misinformatie gevonden op populaire mediakanalen. Volgens East StratCom zijn de Russische nepberichten gericht op buitenlands én binnenlands publiek. Het doel hier is niet alleen het vertrouwen in de nationale en Europese regering te ondermijnen, maar ook in de internationale instituties en de wetenschap. De Russische bevolking krijgt vooral 'nieuws' waaruit moet blijken dat de hele ellende wordt veroorzaakt door een buitenlandse agressor (de VS of Westerse laboratoria). Ook wordt benadrukt dat het virus alleen andere, vooral democratische landen treft en dat Rusland alles doet om het volk te beschermen. Volgens Access Now, een organisatie die opkomt voor digitale rechten, is dit in Rusland een bekende tactiek.

Bron: [AD](#)

D.d. 24/03/2020

COVID-19 en publieke afhankelijkheid van techbedrijven

- De *New York Times* schrijft dat de grote techbedrijven sterker dan ooit uit de pandemie zouden kunnen komen. Hoewel de industrie steeds meer tegenklank kreeg voordat COVID-19 uitbrak, zijn mensen nu afhankelijker van de sociale media platforms dan ooit.

Bron: [The New York Times](#)

D.d. 24/03/2020

- Ook *The Wall Street Journal* merkt op dat het publiek afhankelijker lijkt van de techplatforms dan voorheen: "Er was een globale pandemie voor nodig om ons onze zorgen om privacy te vergeten en Facebook weer vol overgave te gaan gebruiken."

Bron: [The Wall Street Journal](#)

D.d. 24/03/2020

- *The Guardian* rapporteert dat er in het VK alleen al ongeveer 300 coronavirus support groups zijn ontstaan op Facebook, die gebruikers helpen om te gaan met de onzekere tijden en depressieve gevoelens veroorzaakt door de pandemie.

Bron: [The Guardian](#)

D.d. 23/03/2020

- Mensen organiseren COVID-19 ondersteuning op Google docs en door middel van Facebook groepen. In de laatste vijf dagen zijn er al zoveel nieuwe communities gestart dat er nu 'master spreadsheets' met overzichten circuleren op Twitter, Nextdoor en Facebook in een poging ze allemaal in kaart te krijgen.

Bron: *NBC*

D.d. 20/03/2020

Verenigde Staten

- In de Verenigde Staten probeert de Federal Emergency Management Agency (FEMA) nepnieuws, geruchten en complottheorieën te bestrijden met een zelfstandige website genaamd 'Coronavirus Rumor Control'. Hierop wordt voortdurend ingegaan op een aantal hardnekkige geruchten, zoals dat er sprake is van een 'nationale quarantaine'.

Bron: www.npr.org (national public radio)

D.d. 24/03/2020

Facebook

- Facebook heeft in een blogbericht bekendgemaakt dat tot nu toe ruim een miljard mensen de coronavirusmelding op Instagram en Facebook hebben gezien. De melding verschijnt als een popup in de apps. Deze verwijst naar overheids- en gezondheidsinstanties voor betrouwbare informatie over het coronavirus. In Nederland gaat het bericht naar de website van de Rijksoverheid. Van de miljard gebruikers klikten 100 miljoen mensen door om meer informatie op te vragen, laat Facebook weten.
Bron: [Facebook newsroom](#)
D.d. 25/03/2020
- Facebook gaat advertenties blokkeren voor producten die immuniteit of genezing van COVID-19 beloven. Ook zijn advertenties voor mondkapjes, waar wereldwijd een groot tekort aan is, niet meer welkom op Facebook.
Bron: [Facebook newsroom](#)
D.d. 24/03/2020
- *The Washington Post* rapporteert dat de COVID-19 pandemie gevolgen zou kunnen hebben voor harmful content moderatie op sociale media platforms. Als voorbeeld wordt aangehaald dat Facebook een groot aantal factcheckers naar huis heeft gestuurd onder invloed van het besmettingsrisico, en daardoor meer leunt op de content moderatie beslissingen van AI. Nog niemand heeft daar ervaringen mee en weet dus wat de risico's daarvan zijn, aldus een geïnterviewde cybersecurity expert.
Bron: [The Washington Post via Lexis Nexis](#)
D.d. 24/03/2020
- Facebook opent zijn Messenger app voor gouvernementele gezondheidsorganisaties met als doel om gebruikers op de hoogte te houden van vitale informatie over de COVID-19 pandemie. De ministeries van Volksgezondheid van Argentinië en Pakistan en UNICEF hebben zich al kosteloos aangesloten.
Bron: [The Daily Mail](#)
D.d. 25/03/2020
- Volgens *The New York Times* heeft COVID-19 van Facebook weer een "news powerhouse" gemaakt, nadat het sociale media platform eerder een populariteitsdip had. Volgens intern onderzoek gaat meer dan 50% van de berichtgeving op het platform momenteel over het coronavirus.
Bron: [The New York Times](#)
D.d. 23/03/2020

Whatsapp

- De World Health Organization (WHO) werkt samen met Whatsapp om mensen betrouwbare informatie te verstrekken over de coronavirus pandemie. Indien je "hi" verzendt naar +41 79 893 1892 met WhatsApp, ontvang je een bericht terug van de 'Whatsapp Coronavirus Information Hub' van de WHO die een menu aan keuze-opties geeft om de laatste informatie te ontvangen, zoals nieuwe besmettingsgevallen wereldwijd, reisadviezen, en misinformatie die ontkracht moet worden. Er is al door 10 miljoen gebruikers gebruik van gemaakt binnen drie dagen na lancering.
Bron: [Wired](#)
D.d. 20/03/2020
- India heeft een WhatsApp chatbot gelanceerd om bewustwording over het COVID-19 virus te verspreiden. Indiase burgers kunnen de 'MyGov Corona Helpdesk' berichten om direct antwoord te krijgen op hun vragen over de pandemie.
Bron: [TechCrunch](#)
D.d. 25/03/2020
- WhatsApp test een functie waarmee gebruikers de inhoud van doorgestuurde berichten eenvoudig kunnen googelen. Het gaat om een icoontje bij een vergrootglas dat naast een doorgestuurd bericht verschijnt. Daarmee kan het bericht geüpload worden naar Google, zodat gebruikers meer informatie over de inhoud kunnen vinden. De functie kan mogelijk helpen in de strijd tegen onjuiste of misleidende informatie. WhatsApp kan de inhoud van

gesprekken zelf niet bekijken, maar door gebruikers in staat te stellen de inhoud eenvoudig te googelen, kunnen zij op zoek gaan naar betrouwbare of relevante context omtrent het bericht.

Bron: [NU.nl](https://nu.nl)

D.d. 26/03/2020

Google

- Google heeft haar eigen COVID-19 website gelanceerd. Het bedrijf heeft ook uitgebreide zoekresultaten uitgerold voor mensen die zoektermen gerelateerd aan het coronavirus. Het gaat om bijvoorbeeld informatie tabs voor symptomen, preventie, globale statistieken en lokaal relevante informatie.

Bron: [Google](https://google.nl)

D.d. 24/03/2020

YouTube

- YouTube lanceert een specifieke sectie voor COVID-19 nieuws op haar homepage. Vooralsnog wordt deze in 16 landen uitgerold (niet Nederland).

Bron: [@youtubeinsider](https://www.youtube.com/insider)

D.d. 20/03/2020

Instagram

- Instagram gaat gebruikers op meer manieren naar betrouwbare informatie over de COVID-19 pandemie leiden. Tevens introduceert het sociale media platform nieuwe manieren om (mogelijk) schadelijke informatie te verwijderen. Zo krijgen gebruikers die zoeken op het coronavirus educatieve bronnen van de WHO en andere betrouwbare bronnen te zien, en stopt het bedrijf om gebruikers aan te bevelen coronavirus-gerelateerde accounts te volgen. Instagram gaat COVID-19 informatie uit feeds daarbij 'de-ranken' (hoewel ze niet worden verwijderd). Bovendien rolt het bedrijf een nieuwe tool uit, CoWatching, waarbij twee gebruikers samen door de app kunnen scrollen terwijl ze videochatten. Deze maatregelen komen bovenop een eerdere maatregel waarbij waarschuwingen bovenaan Instagram feeds gebruikers naar betrouwbare informatie over het virus leidden.

Bron: [Politico](https://www.politico.com)

D.d. 24/03/2020

Twitter

- Twitter doneert \$1 miljoen aan journalistieke non-profit organisaties Protect Journalists en de International Women's Media Foundation om hun newsrooms financieel te ondersteunen met het monitoren van de coronacrisis.

Bron: [Axios](https://www.axios.com)

D.d. 25/03/2020

Telegram / WeChat

- Telegram is een toevluchtsoord geworden voor gebruikers van het Chinese sociale media platform WeChat. Telegram biedt mogelijkheden zoals optionele chat encryptie die mensen helpt om up to date te blijven ondanks de hevige censuur op WeChat.

Bron: [The Verge](https://www.theverge.com) (nieuwsbrief)

D.d. 24/03/2020

5.1.2E

Van: 5.1.2E <5.1.2E@minbuza.nl>
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 11:04
Aan: 5.1.2E; 5.1.2E; 5.1.2E
CC: 5.1.2E
Onderwerp: EDEO rapport desinformatie COVID - update
Bijlagen: covid-19 _ Information Environment Assessment_NON PUBLIC-3.pdf

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Dag iedereen,

Een nieuwe *intern* rapport van de EDEO. Ik heb het zelf nog niet kunnen lezen maar ga dat nu doen en zal de analyse delen.

Groetjes,

5.1.2E

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
 Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 10:24
 Aan: 5.1.2.e
 CC: 5.1.2.e
 Onderwerp: FW: Agenda IWG + Dagelijke Desinfo Update 27-03
 Bijlagen: 3003 Kamerbrief nieuwe ontwikkelingen beleidsinzet bescherming democratie tegen desinformatie - comm DEF.docx

Hoi 5.1.2.e,

Zie de comment van 5.1.2.e om Internationale perspectief op te nemen.
 Had het er juist niet ingezet vanwege gelekte EDEO rapport en wou het niet laten lijken of we die conclusies steunden.
 Lijkt me dus ook niet dat we het zo noemen als in het MID.

Suggestie om de volgende algemene zin op te nemen: 5.1.2.i / 5.2.1

Punt over des/misinformatie wil ik nog bespreken in de IWG straks. Was juist weggebleven bij beide woorden omdat degene die het bericht maakt natuurlijk wel bezig is met desinfo (door er bewust een vals logo bij te plakken oid) maar vervolgens door veel onbewuste mensen zonder kwaad oogmerk verder verspreid/gekopieerd wordt.

Nog maar even kijken hoe we dit kort en bondig kunnen weergeven zonder de hele definitie uit te gaan leggen...

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e@mindef.nl
 Verzonden: maandag 30 maart 2020 20:07
 Aan: 5.2.1.e
 Onderwerp: RE: Agenda IWG + Dagelijke Desinfo Update 27-03

Ha 5.1.2.e,

Ik vind hem heel netjes geworden!
 Ik heb nog twee punten: 5.1.2.i / 5.2.1

We zullen die morgen ook bespreken neem ik aan, maar hierbij vast digitaal.

Groet!
 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>
 Verzonden: maandag 30 maart 2020 15:38
 Aan: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e BD/DRC/CV'
 5.1.2.e @minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl'
 5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e BS/AL/HDB/Belmdwrs 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e
 @minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>

cc: 5.1.2.e <[redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e <[redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e <[redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e <[redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e <[redacted]@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Agenda IWG + Dagelijke Desinfo Update 27-03

Beste allen,

Hierbij de nieuwste versie van de brief. Dank voor jullie input ☺
We bespreken hem morgen in de IWG. Direct daarna wil ik hem de lijn in sturen.
Zoals eerder gecommuniceerd gaat hij daarna in ieder geval nog naar het IAO.

@DEF/OCW, ik mail jullie nog morgen apart over het proces.

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <[redacted]@rijksoverheid.nl>

Verzonden: vrijdag 27 maart 2020 16:34

Aan: 5.1.2.e <[redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e <[redacted] BD/PSD'
5.1.2.e <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e <[redacted]@minbuza.nl>; 5.1.2.e <[redacted] BD/DRC/CV'
5.1.2.e <[redacted]@minjenv.nl>; 5.1.2.e <[redacted]@minbuza.nl>; 5.1.2.e <[redacted]@minocw.nl'
5.1.2.e <[redacted]@minocw.nl>; 5.1.2.e <[redacted] BD/PSD' 5.1.2.e <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e <[redacted] BD/PSD'
5.1.2.e <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e <[redacted]@minezk.nl>; 5.1.2.e <[redacted]
5.1.2.e <[redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e <[redacted]@mindef.nl>; 5.1.2.e <[redacted]
5.1.2.e <[redacted]@minvws.nl>; 5.1.2.e <[redacted]@mindef.nl' 5.1.2.e <[redacted]@mindef.nl>; 5.1.2.e <[redacted] BD/PSD'
5.1.2.e <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e <[redacted]@minvws.nl>
cc: 5.1.2.e <[redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e <[redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e <[redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e <[redacted]@minbzk.nl>

Onderwerp: Agenda IWG + Dagelijke Desinfo Update 27-03

Dag allen,

Het is tijd voor de laatste update voor het weekend! Vandaag een combinatiemail inclusief de stukken voor de IWG van aanstaande dinsdag van 13.00 tot 14.30 uur.

IWG

Bijgevoegd agenda, de kennisupdate en de definitieve twopager van het MID. We laten jullie maandag weten hoe we precies gaan vergaderen, mogelijk wordt het een ouderwets telefonisch overleg bij gebrek aan goede video opties. Volgt dus in de maandag update.

Kamerbrief

Maandag volgt een nieuwe versie van de Kamerbrief n.a.v. jullie feedback. We gaan in ieder geval de volgorde van de brief aanpassen waardoor het COVID-19 gedeelte vooraan komt te staan en daarna het IViR gedeelte.

Call NAVO – min BZ

Via de PVEU werden we geattendeerd op de voorbereiding van een NAVO-bijeenkomst met ministers van BZ via VTC. In de context van Covid-19 bespreking wordt ook verwezen naar desinformatie als onderwerp van bespreking. Zullen vanuit BZK aanhaken op deze voorbereiding.

Overleg met Netwerk Mediawijsheid

Samen met OCW heeft BZK gisteren gebeld met Netwerk Mediawijsheid. Zij gaan via hun directe partners een korte inventarisatie uitzetten om:

- 1 - inzichtelijk te maken welke partijen actief ondersteuning bieden als het gaat om mis- en desinformatie over COVID-19 en ontwikkelingen daaromheen;
- 2 - witte vlekken te constateren t.a.v. specifieke doelgroepen;
- 3 - te adviseren over mogelijke verbeteringen in coördinatie en afstemming;

Verwachting is dat het Netwerk begin volgende week weer op de lijn komt.

Buiten reikwijdte verzoek

Buiten reikwijdte verzoek

Evenement

5.1.2.e kreeg uitnodiging van een evenement binnen, helemaal onderaan bijgevoegd. Mogelijk ook voor jullie interessant.

Heel fijn weekend toegewenst!

Buiten reikwijdte verzoek

Groeten namens het desinfo-team,

5.12.e

Van: Alliance for Securing Democracy 5.12.e <5.12.e@securingdemocracy.org>

Onderwerp: INVITATION: Tracking Chinese State-Backed Information Operations on Coronavirus

Having trouble reading this email? [View it in your browser](#)



Webinar Discussion: Tracking Chinese State-Backed Information Operations on the Coronavirus

ASD Expands Hamilton 2.0 Dashboard to Include China

Tuesday, March 31, 2020 | 10:00 - 11:00 a.m.

Please join Alliance for Securing Democracy (ASD) experts **Bret Schafer**, **Laura Rosenberger**, **Zack Cooper**, and Axios' **Bethany Allen-Ebrahimian** to discuss narratives and long-term trends in China's information manipulation efforts, including shifts in messaging and disinformation tactics during the coronavirus pandemic. Attendees will have the opportunity to interact with the panelists on these topics in a question and answer portion of the webinar.

On Monday, March 30, ASD will launch an expanded Hamilton 2.0 that tracks Chinese government-backed information operations on social media, state-sponsored information websites, YouTube, and via official diplomatic channels. This expansion builds on ASD's ongoing efforts to track Russian state-backed information operations on the Hamilton 2.0 dashboard.

See ASD's latest Hamilton analysis and coronavirus work [here](#).

Panelists

[Bret Schafer](#), Media and Disinformation Fellow for the Alliance for Securing Democracy

[Laura Rosenberger](#), Director for the Alliance for Securing Democracy and Senior Fellow for the German Marshall Fund of the United States

[Zachary Cooper](#), Director for the Alliance for Securing Democracy and Research Fellow for the American Enterprise Institute

Moderator

[Bethany Allen-Ebrahimian](#), China Reporter, *Axios*

[Register for](#)

[Webinar](#)

If you have any questions, please contact [5.1.2.e](#) at 5.2.1.e@securingdemocracy.org.

Strengthening Transatlantic Relations

[Facebook](#) [Twitter](#) [Instagram](#) [YouTube](#) [Flickr](#)

[Donate to ASD](#) | [Manage My Subscriptions](#) | [Forward email](#) | [Privacy Policy](#) | [Unsubscribe](#)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbuza.nl>
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 16:15
Aan: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Axios Media Trends: Suppressing press freedoms — Paywall returns — Complex's new business

Dank! Ik betrek ook 5.1.2.e even vanuit mensenrechten online invalshoek. Call opzetten lijkt mij goed idee.

From: 5.1.2.e
Sent: dinsdag 31 maart 2020 16:12
To: 5.1.2.e
Subject: RE: Axios Media Trends: Suppressing press freedoms — Paywall returns — Complex's new business

Yes ik krijg deze ook.

Zoals ik zei tijdens de IWG lijkt het me goed om interdepartementaal een videocall te doen met de socials. Zou een van de vragen kunnen zijn of men deze grants ook in NL (/EU) gaat geven. En ook hoe men aankijkt tegen vrijheid van meningsuiting in de COVID context (hoe bepalen zij wat ze weghalen, kunnen mensen bezwaar maken etc.).

Stuur jullie morgen wel een voorstel.

Van: 5.1.2.e @minocw.nl>
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 15:56
Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl
Onderwerp: FW: Axios Media Trends: Suppressing press freedoms — Paywall returns — Complex's new business

Ter info. Weet niet of jullie deze krijgen. Zie over inperking VvM en grants door FB.

Van: 5.1.2.e @axios.com]
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 14:56
Aan: 5.1.2.e
Onderwerp: Axios Media Trends: Suppressing press freedoms — Paywall returns — Complex's new business



[View in browser](#)

Axios Media Trends

By 5.1.2.e · Mar 31, 2020

Today's Media Trends is 1,952 words, a 7.5 minute read. [Sign up here.](#)

⚡ **Snapchat said this morning** that developers can now integrate its "Stories" into their own apps. Go deeper.

Situational awareness: Facebook and Twitter each took down posts from Brazilian President Jair Bolsonaro with coronavirus misinformation yesterday.

1 big thing: Coronavirus used to suppress global press freedoms



Illustration: Eniola Odetunde/Axios

The coronavirus is providing cover to autocrats, dictators, and even some democratically-elected leaders who were already looking for reasons to undermine the independent media.

Driving the news: Recent examples show the press is being shut out by the government under the guise of stopping misinformation from spreading about the pandemic.

- **In Hungary**, the government passed a law Monday granting sweeping emergency powers that Prime Minister Viktor Orbán claims will help battle the coronavirus. The law includes the power to punish those who spread "false information" about the pandemic with up to five years in prison, per NPR.
- **In Egypt**, authorities forced a Guardian journalist to leave the country after she reported on a scientific study from infectious disease specialists from the University of Toronto that said that the country was likely to have many more coronavirus cases than have been officially confirmed, per The Guardian.
- **In the Philippines**, journalists may face jail sentences of up to two months for "spreading false information" about the virus and a fine of up to \$20,000, per CNN.
- **In Iran**, where coronavirus cases have soared, authorities have moved to aggressively contain independent reporting about the virus by harassing and detaining journalists, per VOA. Officials have also ordered that the media only use official statistics when covering COVID-19.
- **In Brazil**, President Jair Bolsonaro has downplayed the virus as a media trick. His efforts to blame the media for overstating the pandemic, some fear, could be a playbook for other world leaders to use to downplay the crisis.

The big picture: Around the world, press freedoms have already been begun to erode as leaders try to crack down on independent media as a way to consolidate power.

- Such interventions have become more prevalent around the world, even in democracies.

Share this story.



2. News industry braces for major layoffs, pay cuts



Illustration: Sarah Grillo/Axios

The coronavirus is forcing major media giants to leverage layoffs and pay cuts in order to survive the impact that the coronavirus pandemic is having on their businesses, Axios' Ursula Perano and I write.

Why it matters: In the first few weeks of the outbreak in the U.S., local outlets were sounding the alarm over lost advertising revenue from shuttered local businesses. As the crisis continues, big national media companies say they are bracing for the worst.

Driving the news: Gannett, Maven Media, Disney, BuzzFeed, Vice Media, GroupNine, iHeartMedia and others have announced rounds of layoffs, cuts to salaries and benefits, or that top executives are forgoing pay in the coming weeks.

- Other major outlets, like the Los Angeles Times, The New York Times and The Tampa Bay Times, have warned of heavy advertising losses. Some have cut distribution.

The big picture: While the recently-passed \$2 trillion stimulus bill will provide relief to some news businesses, many in the news industry argue that it's not enough.

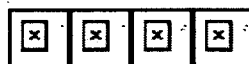
- Some argue that the journalism sector should have its own stimulus package that would offer direct support for newsrooms, which are now deemed by the federal government and many state governments as "essential services."

For now, relief for the news industry has largely come from the private sector.

- Facebook said Monday that it is spending \$100 million to support news outlets around the world that have been impacted by the coronavirus. Twitter said Tuesday that it's donating \$1 million to journalism non-profits.

The bottom line: The coronavirus is upending the news industry at a time when consumers need access to verified news and information more than ever before.

Read the full piece.



3. McClatchy puts coronavirus paywalls back up

McClatchy will put its paywall back up around some coronavirus news as it aims to balance its duty keep people informed with its need to bolster subscriptions, executives tell Axios.

Why it matters: The company is trying to be strategic about how much they allow to be free. While it's important that some information remains free, like breaking news that could impact the health and safety of their readers, they don't want that free information to cannibalize a surge in subscription interest.

- "With a lower paywall we're missing opportunities to convert drive-by readers into subscribers," says McClatchy's Vice President of News Kristin Roberts.
- As the story begins its slow shift from breaking news and utility journalism, Roberts says McClatchy's paywall strategy will change.
- Decisions over which articles to put in front of the paywall will be made locally by editors at each of its 30 local publications nationwide.

By the numbers: In a memo to staff, Roberts says that while subscriptions are rising, "the money we get every time someone reads or watches an individual story ("programmatic" revenue) is declining, rapidly -- that per-view rate of revenue has dropped more than 15% in a single week."

- In total, the company has gained 10,200 new subscriptions in March, even with the paywall down. And subscriber pageviews are up 46% in March.
- "Since our coronavirus coverage began, 13% of views were by people who would have been stopped by the paywall if it had been up. If we converted even a tiny fraction of those people, we would have generated more in subscription revenue than we are earning on the per-pageview ("programmatic") revenue."

Be smart: McClatchy's news division has experienced consolidation over the past few years, and has been very disciplined about operating expenses. For now, the news division seems stable despite the crises unfolding around it within the news industry and despite the company's recent history filing for bankruptcy.

- "So much has been done up to this point to set ourselves up to be in a place to not topple over when the first wind blows," says Roberts.
- Roberts argues that the company's focus on balancing its income between audience (subscriptions) and advertising has been critical in preparing for this moment.



4. Kids' daily screen time surges over 50%



Data: SuperAwesome ; Chart: Axios Visuals

With almost all U.S. states closing schools until at least the end of the month, most children ages 6-12 say they are spending at least 50% more time in front of screens daily, according to new data from SuperAwesome, a kids technology company.

Why it matters: Parents were already struggling to limit screen time for kids when they were in school.

Driving the news: In the U.S., a majority of 6-12 year-olds say they use screen devices either a lot more (at least 50% more), twice as much, or for what feels like "most of the day" during the coronavirus pandemic.

- "Overall, kids are effectively going to be spending 2.5-3x more hours of day in front of a digital screen than they historically would have," says Dylan Collins, CEO of SuperAwesome.
- "What we were seeing is that U.K. kids had a slightly higher tendency to do more family-based stuff, as in physical family activity, like board games and table top games, than U.S. kids who spend more time with screens," says Collins.

Details: Traffic to kids apps and digital services has increased by nearly 70% in the U.S., per the report.

- "You're seeing a slight increase in desktop, largely because of school demands," says Collins.
- **Gender split data shows** that girls over the past few weeks have typically used chat apps and TikTok more than boys and have read more. Boys on the other hand, have weighted much more heavily towards gaming.

Be smart: It's easy for parents to blame phones and tablets for an increase in digital engagement, but most kids say they are spending more time watching TV than anything else.

Go deeper.



5. Ad market expected to take a big hit in 2020



Reproduced from MAGNA; Table: Axios Visuals

Analysts expect overall global ad revenue to be down roughly 4.4% for 2020 because of coronavirus, excluding cyclical events like the election.

Why it matters: Global advertising revenue tends to grow at roughly the same rate as GDP, so any global economic slowdown is likely to depress the advertising market.

Big tech giants are expected to take the brunt of that loss, as they are the biggest entities in the global ad economy.

By the numbers: Analysts at Cowen & Co., an investment management and banking company, predict the following losses:

- **Facebook:** roughly \$15.7 billion, 18.8% down from its original estimate.
- **Google:** roughly \$28.6 billion, 18.3% below estimate.
- **Twitter:** roughly \$701 million, 17.9% below estimate.
- **Snapchat:** roughly \$977 million, 31.8% below estimate.

The big picture: Traditional media advertising, like TV and print, on a full year basis will go down by about 15% if you exclude cyclical events. But digital media advertising will grow slightly, by about 3.5%.

Be smart: Advertising on social media and search, which is how the dominant tech platforms make their money, is expected to take a big hit in the short term for two reasons:

1. **It is self-serve**, meaning anyone can buy those ads through an automated platform at any time without a prepared contract. As a result, unlike with TV ad contracts, there are no cancellation policies that brands have to adhere to when pulling the plug.
2. **Those ads are mostly purchased by small businesses** that are shut down. "Hundreds of thousands of small businesses who probably count for 70% of social and search, they will stop advertising for weeks as they are closed," says Letang. "For some of them, it will be hard to come back, as many won't have liquidity to start marketing."

What's next: Growth in the ad market, and particularly in the digital ad market dominated by companies like Facebook, Google, Twitter and Snapchat, is expected to come back strong in 2021.



6. Everyone's a creator during the coronavirus



Reproduced from Patreon; Chart: Axios Visuals

From barbers to pastors to fitness instructors, any person that used to make money via brick and mortar services, is now turning to online platforms to make money for their expertise.

- **Why it matters:** A slew of old-line industries that once hesitated to embrace digital technologies are now being forced to do so for the sake of survival.

Driving the news: Patreon says that 30,000+ creators signed up for its service in the first three weeks of March. That's paired with a surge in people willing to pay.

- - The average growth of new people signing up to pay people for content across the U.S., UK, Canada, Germany, Australia, and Italy is up 36.2% in March compared to February.

The big picture: Other creative platforms are seeing a major uptick in sign-ups. TikTok has reportedly seen a surge in U.S. downloads in response to the crisis.

- **Be smart:** Adam Mosseri, the head of Instagram, told NBC News' Dylan Byers last week that he's seeing an increased interest in "moments," like live music performances via Instagram or churches that "go live on Facebook."

What's next: Once consumers get used to accessing services digitally, these services may find it hard to go back to completely go back traditional operations.

Go deeper: Coronavirus pushes traditional businesses into the digital age



7. Exclusive: Complex launches ad services business

Complex Networks, a lifestyle and entertainment media company, is creating an end-to-end digital advertising consultancy that provides publishing clients with a suite of services to make more digital revenue, executives tell Axios.

Why it matters: Catalyst, as it will be called, is the company's second in-house consultancy. It launched a product development services business last year called Climate.

How it works: Catalyst will work with publishers to improve how they manage and monetize their ad inventory, which includes leveraging Complex Networks' 50+ partnerships with select ad vendors, products and agencies.

- Complex Networks is essentially combining services that it already provides and formalizing them under a new brand and structure.

- The offering includes ad operations, programmatic monetization, product implementation, measurement, guaranteed brand safety and compliance optimization, yield management, and other ad-related services.

By the numbers: Executives say the company currently works with more than 45 publishers and 50 ad vendors, ranging from product developers, ad agencies, tech platforms, demand partners, ad exchanges and verification vendors data providers — each with their own negotiated terms at the benefit of the publishers it services. Pricing varies based on each publisher's needs.

- **Vendor partners** include companies like Permutive, publisher data platform and Confiant, a advertising cybersecurity firm.
- **Publisher partners** include music reviews platform AllMusic, internet news site Daily Dot, meme encyclopedia Know Your Meme, and hip hop news site HipHopDX.



8. 1 fun thing: "How to" survive a pandemic

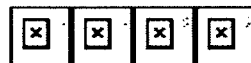


Illustration: Aida Amer/Axios

Here are the top trending "how to..." searches on Google in the past week in the U.S., via [Google Trends](#):

1. How to cut men's hair at home
2. How to make face mask from fabric
3. How to make sanitizer wipes at home
4. How to make Rice Krispie treats
5. How to solve Rubik's cube

In case you were wondering ... "How to make toilet paper" spiked +1,300% in the past week in the U.S.



Axios thanks our partners for supporting our newsletters.
Sponsorship has no influence on editorial content.

Axios, 3100 Clarendon Blvd, Suite 1300, Arlington VA 22201

You received this email because you signed up for newsletters from Axios.

[Change your preferences or unsubscribe here.](#)

Was this email forwarded to you?

[Sign up now to get Axios in your inbox.](#)

Follow Axios on social media:



Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 16:58
Aan: 5.1.2.e @mindef.nl'
Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Ik zou ook vast willen houden aan de huidige formulering (wel met je tracks). sociaaleconomische onzekerheid zorgt ook voor desinfo, (de desinfo kan er ook over gaan, zoals of de overheid mensen die hun baan verliezen geen geld geeft) en niet alleen dat de onzekerheid de desinfo versterkt. Soort effect aan twee kanten.

Qua statelijke actoren, ik zeg nu in de tekst bewust niks over een afzender, dat laten we met de huidige tekst in het midden, omdat het van zowel statelijk als niet statelijk kan komen, dan is de zin eigenlijk op beide van toepassing. Loopt misschien ook wel heel erg door elkaar, een statelijke actor die het oorspronkelijke bericht maakt, maar vervolgens heel veel burgers die het verspreiden.

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 16:51
Aan: 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Thx 5.1.2.e! De tekst zoals ie er nu staat ziet volgens mij al op jouw opmerking toe. De toenemende sociaaleconomische onzekerheid door Covid-19 kan eraan bijdragen dat desinfo destabiliserend effect heeft. Het doel is dus te zeggen dat we juist nu extra alert moeten zijn op desinfo. We zijn misschien wat minder weerbaar en robuust in de huidige situatie dan we voorheen dachten te zijn. Dat komt in jouw tekstvoorstel minder goed naar voren, maar ik kan er zeker ook mee leven als jullie er de voorkeur aan geven om het uit elkaar te trekken!

Groetjes,
5.1.2.e

From: 5.1.2.e @mindef.nl>
Sent: dinsdag 31 maart 2020 16:46
To: 5.1.2.e @minbzk.nl
Cc: Coninck, Merel de 5.1.2.e @minbuza.nl>
Subject: RE: Brief desinformatie

Lekker spammen☺

Volgens mij zijn we er bijna!
Nog twee kleine aanmerkingen op het tekstvoorstel. Verder helemaal goed.

Groet!
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 15:48
Aan: 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>;
 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>;
 5.1.2.e BD/DRC/CV' 5.1.2.e @minjenv.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl'
 5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
 @minbzk.nl>; 5.1.2.e BS/AL/HDB/Belmdwrs 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e @minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>
cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Sorry voor de spam, maar nog een goede verduidelijkende toevoeging van EZK, dan geeft iedereen feedback in de meest actuele versie.

5.1.2.e dank, heb het overgenomen.

Van: 5.1.2.e

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 15:24

Aan: 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>;
5.1.2.e BD/PSD 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>;
5.1.2.e BD/DRC/CV' <b.t.winkel@minjenv.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl'
5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e
@minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>
cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Check, overgenomen.

Van: 5.1.2.e @minbuza.nl>

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 15:17

Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e
@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e
BD/DRC/CV' 5.1.2.e @minjenv.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl 5.1.2.e @minocw.nl>;
5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>;
5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>;
5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl'
5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e
@minvws.nl>
cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Dag 5.1.2.e

Paragraaf prima zo wat mij betreft.

Wij blijven inderdaad graag weg van *namen en shamen* van landen in de brief of van teveel leunen op het enkele EDEO rapport.

Voor wat puntjes op de i: ik zou er misschien een aparte paragraaf van maken. (Enter voor "Niet alleen in Nederland..."). Dat loopt m.i. meer vloeiend. Daarnaast misschien 'intentionele' voor desinformatie weghalen. Dat lijkt dubbel op.

Groet,

5.1.2.e

From: 5.1.2.e @minbzk.nl>
Sent: dinsdag 31 maart 2020 14:56
To: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e BD/DRC/CV'
5.1.2.e @minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl'
5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e - BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e
@minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>
Cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>

Subject: Brief desinformatie

Importance: High

Hoi allen,

Zie de bijlage ☺

Hoor graag van jullie of de tekst zo oke is. Graag voor het einde van de dag (17:00), dan gaat hij morgen ochtend als eerste de lijn in (of vanavond al).
Lukt deze deadline je niet, geef me dan even een seintje.

Groeten,

5.1.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e@mindef.nl
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 17:55
Aan: 5.1.2.e
CC: 5.1.2.e@minbuza.nl
Onderwerp: RE: Brief desinformatie
Bijlagen: 3103 Kamerbrief nieuwe ontwikkelingen beleidsinzet bescherming democratie tegen desinformatie - comm DEF.docx

Ha 5.1.2.e,

Sorry, nog even over nagedacht en heb toch nog een toevoeging. Vind dat EU veiligheidsperspectief in dit desinfo-verhaal wel echt van belang.

Heb de zin wel een stuk voorzichtiger geformuleerd en is nu direct gekoppeld aan het RAS. Kunnen jullie hier mee leven?

Groet!

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 17:46
Aan: 5.1.2.e . - BD/PSD'; 5.1.2.e
 BD/DRC/CV'; 5.1.2.e BD/PSD'; 5.1.2.e BD/PSD'; 5.1.2.e
 BS/AL/HDB/Belmdwrs; 5.1.2.e
 BD/PSD'; 5.1.2.e
CC: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Zie compromis voorstel, hopelijk is dit voor iedereen oke ☺

Van: 5.1.2.e @minocw.nl>
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 17:25
Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>;
 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>;
 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @minjenv.nl>;
 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>;
 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>;
 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl'
 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e
 @minvws.nl>
CC: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
 @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
 @minbzk.nl>
Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Hi,

Ik ben niet de enige in deze werkgroep maar mijn inschatting is dat we er niet verstandig aan doen om deze passage toe te voegen. Bijgevoegd mijn inbreng.

Gr.

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 17:10
Aan: 5.1.2.e BD/PSD'; 5.1.2.e
- BD/DRC/CV'; 5.1.2.e BD/PSD'; 5.1.2.e BD/PSD'; 5.1.2.e
@mindef.nl'; 5.1.2.e @mindef.nl'; 5.1.2.e
BD/PSD'; 5.1.2.e
cc: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Voila, ook nog dank aan 5.1.2.e voor comments.
Ik maak nog even de nota af en dan stuur ik hem de lijn in hier.

@5.1.2.e en 5.1.2.e ik mail jullie daarna nog even over het proces qua meelezen jullie ministers.

Ik laat het jullie allen weten wanneer de brief in het IAO geagendeerd is.
Hij gaat dan samen met het MID + de nog te maken oplegger. Daar komen we morgen voor op de lijn.
Brief kan dan in de tussentijd de DG bereiken (dat is het punt vanaf waar het naar IAO gaat).

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 15:48
Aan: 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>;
5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>;
5.1.2.e - BD/DRC/CV' 5.1.2.e @minjenv.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl'
5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e
@minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>
cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>
Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Sorry voor de spam, maar nog een goede verduidelijkende toevoeging van EZK, dan geeft iedereen feedback in de meest actuele versie.

@5.1.2.e, dank, heb het overgenomen.

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 15:24
Aan: 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>;
5.1.2.e nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>;
5.1.2.e BD/DRC/CV' 5.1.2.e @minjenv.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl'
5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e
@minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e - BD/PSD'
5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>
cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Check, overgenomen.

Van: 5.1.2.e @minbuza.nl>

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 15:17

Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e
BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e
BD/DRC/CV' 5.1.2.e @minjenv.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl' 5.1.2.e @minocw.nl>;
5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>;
5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>;
5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl'
5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e
@minvws.nl>
cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Dag 5.1.2.e,

Paragraaf prima zo wat mij betreft.

Wij blijven inderdaad graag weg van *namen en shamen* van landen in de brief of van teveel leunen op het enkele EDEO rapport.

Voor wat puntjes op de i: ik zou er misschien een aparte paragraaf van maken. (Enter voor "Niet alleen in Nederland..."). Dat loopt m.i. meer vloeiend. Daarnaast misschien 'intentionele' voor desinformatie weghalen. Dat lijkt dubbel op.

Groet,
5.1.2.e

From: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Sent: dinsdag 31 maart 2020 14:56

To: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e BD/DRC/CV'
5.1.2.e @minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl'
5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e
@minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e BD/PSD'
5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>
cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>

Subject: Brief desinformatie

Importance: High

Hoi allen,

Zie de bijlage ☺

Hoor graag van jullie of de tekst zo oke is. Graag voor het einde van de dag (17:00), dan gaat hij morgen ochtend als eerste de lijn in (of vanavond al).

Lukt deze deadline je niet, geef me dan even een seintje.

Groeten,

5.1.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 18:09
Aan: 5.1.2.e
 @mindef.nl'; 5.1.2.e
 @mindef.nl'; 5.1.2.e
CC: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Brief desinformatie
Bijlagen: 3103 Kamerbrief nieuwe ontwikkelingen beleidsinzet bescherming democratie tegen desinformatie - comm DEF.docx

Met nog een toevoeging vanuit Defensie. Toch de wens om iets over EU veiligheidsperspectief te zeggen. Indien hier vragen over komen kunnen we zeggen we dat de EU zelf ook actief communiceert over COVID, desnoods verwijzen we naar de pagina van de CIE hierover.

Ik stel voor dat iedereen uiterlijk morgen (woensdag) **09:15 uur** reageert op deze versie.

5.1.2 5.1.2 heeft namelijk daarna in zijn agenda tijd voor DigIdoc (ons systeem richting de minister).

Buiten reikwijdte verzoek

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 17:46
Aan: 5.1.2.e
 @mindef.nl'; 5.1.2.e @mindef.nl'; 5.1.2.e
cc: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Zie compromis voorstel, hopelijk is dit voor iedereen oke ☺

Van: 5.1.2.e @minocw.nl>
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 17:25
Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>;
 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>;
 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @minjenv.nl>;
 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e - BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>;
 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>;
 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl'
 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e
 @minvws.nl>
cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
 @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
 @minbzk.nl>
Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Hi,

Ik ben niet de enige in deze werkgroep maar mijn inschatting is dat we er niet verstandig aan doen om deze passage toe te voegen. Bijgevoegd mijn inbreng.

Gr.
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 17:10

Aan: 5.1.2.e

@minder.nl; 5.1.2.e

@minder.nl; 5.1.2.e

cc: 5.1.2.e

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Volla, ook nog dank aan Lauren voor comments.
Ik maak nog even de nota af en dan stuur ik hem de lijn in hier.

@5.1.2.e en 5.1.2.e ik mail jullie daarna nog even over het proces qua meelesen jullie ministers.

Ik laat het jullie allen weten wanneer de brief in het IAO geagendeerd is.
Hij gaat dan samen met het MID + de nog te maken oplegger. Daar komen we morgen voor op de lijn.
Brief kan dan in de tussentijd de DG bereiken (dat is het punt vanaf waar het naar IAO gaat).

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 15:48

Aan: 5.1.2.e @minbuza.nl; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl;

5.1.2.e - BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e @minbuza.nl;

5.1.2.e - BD/DRC/CV' 5.1.2.e @minijenv.nl; 5.1.2.e @minocw.nl'

5.1.2.e @minocw.nl; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e BD/PSD'

5.1.2.e @nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e

@minbzk.nl; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e

@minvws.nl; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e BD/PSD'

5.1.2.e @nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e @minvws.nl

cc: 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e

@minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e

@minbzk.nl

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Sorry voor de spam, maar nog een goede verduidelijkende toevoeging van EZK, dan geeft iedereen feedback in de meest actuele versie.

@5.1.2.e, dank, heb het overgenomen.

Van: 5.1.2.e

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 15:24

Aan: 5.1.2.e @minbuza.nl; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl;

5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e @minbuza.nl;

5.1.2.e BD/DRC/CV' 5.1.2.e @minijenv.nl; 5.1.2.e @minocw.nl'

5.1.2.e @minocw.nl; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e BD/PSD'

5.1.2.e @nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e

@minbzk.nl; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e

@minvws.nl; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e BD/PSD'

5.1.2.e @nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e @minvws.nl

cc: 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e

5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Check, overgenomen.

Van: 5.1.2.e @minbuza.nl>

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 15:17

Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e minbuza.nl>; 5.1.2.e BD/DRC/CV' 5.1.2.e @minjenv.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl' 5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>

CC: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Dag 5.1.2.e,

Paragraaf prima zo wat mij betreft.

Wij blijven inderdaad graag weg van *namen en shamen* van landen in de brief of van teveel leunen op het enkele EDEO rapport.

Voor wat puntjes op de i: ik zou er misschien een aparte paragraaf van maken. (Enter voor "Niet alleen in Nederland..."). Dat loopt m.i. meer vloeiend. Daarnaast misschien 'intentionele' voor desinformatie weghalen. Dat lijkt dubbel op.

Groet,
5.1.2.e

From: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Sent: dinsdag 31 maart 2020 14:56

To: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e . - BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e BD/DRC/CV' 5.1.2.e @minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl' 5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e BD/PSD' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>

Cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>

Subject: Brief desinformatie

Importance: High

Hoi allen,

Zie de bijlage ☺

Hoor graag van jullie of de tekst zo oke is. Graag voor het einde van de dag (17:00), dan gaat hij morgen ochtend als eerste de lijn in (of vanavond al).

Lukt deze deadline je niet, geef me dan even een seintje.

Groeten,

5.12.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

- Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
 Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 12:37
 Aan: 5.1.2.E ; 5.1.2.E
 CC: 5.1.2.E
 Onderwerp: RE: RBZ 3 april: desinfo

Excuus die stond ook al in je update, 5.1.2.E

From: 5.1.2.E
 Sent: dinsdag 31 maart 2020 10:15
 To: Mechelse, Amber ; Gorrissen, Puck
 Cc: 5.1.2.E
 Subject: RE: RBZ 3 april: desinfo

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E,

5.1.2.a

Groetjes,
 5.1.2.E

From: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
 Sent: maandag 30 maart 2020 18:28
 To: 5.1.2.E 5.1.2.E @minbzk.nl; 5.1.2.E 5.1.2.E @rijksoverheid.nl
 Cc: 5.1.2.E 5.1.2.E @minbuza.nl
 Subject: RE: RBZ 3 april: desinfo

Dank en ook voor flaggen van de nieuwe CIE update! 5.1.2.a

5.1.2.a

Sent with BlackBerry Work
www.blackberry.com

From: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>
 Date: Monday, 30 Mar 2020, 6:05 PM
 To: 5.1.2.E 5.1.2.E @minbuza.nl; 5.1.2.E 5.1.2.E @rijksoverheid.nl
 Cc: 5.1.2.E 5.1.2.E @minbuza.nl
 Subject: RE: RBZ 3 april: desinfo

Hee 5.1.2.E,

Dank voor de update. Fijn altijd die korte deadlines ;)

5.1.2.a

5.1.2.a

5.1.2.a

Groeten,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>

Verzonden: maandag 30 maart 2020 16:12

Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbzk.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E@rijksoverheid.nl>

CC: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>

Onderwerp: RBZ 3 april: desinfo

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E,

Ter info: zojuist is bekend gemaakt dat a.s. vrijdag op de RBZ van 3 april (per VTC) die in het teken zal staan van COVID-19 ook desinformatie ter sprake zal komen, waaronder het EDEO rapport 5.1.2.a. Over verdere inzet van de HV horen we later vandaag meer. Wel moest er al een Geannoteerde Agenda worden aangeleverd (met een deadline van 30 minuten dus die kon ik helaas niet eerder sturen). Die is nu als volgt:

5.1.2.i / 5.2.1

Groetjes,

5.1.2.E



5.1.2.E

5.1.2.e

Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands
Rijnstraat 8 | The Hague, Netherlands

M 5.1.2.E

5.1.2.E @minbuza.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbuza.nl>
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 11:26
Aan: 5.1.2.e
CC: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Agenda IWG + Dagelijke Desinfo Update 27-03

Hoi 5.1.2.e,

Snap ik, de ontwikkelingen volgen elkaar zo snel op. Voor onze afstemming zou het het in ieder geval makkelijker op maken als we de zin over EDEO rapport weglaten, als zo:L

5.1.2.i / 5.2.1

Misschien helpt dat nog om toch aan Defensie tegemoet te komen en internationale component niet helemaal links te laten liggen, zonder er in teveel detail op in te gaan.

Groetjes,
5.1.2.e

From: 5.1.2.e
Sent: dinsdag 31 maart 2020 11:24
To: 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e
Subject: RE: Agenda IWG + Dagelijke Desinfo Update 27-03

Dank 5.1.2.e

Lijkt me een goede tekst, maar ik ben wel bang dat dit weer voor een hele afstemmingronde zorgt. O.a. de diensten (in ieder geval die van ons denk ik) zullen hier iets van willen vinden, en die zijn niet zo snel deze dagen...

Zal het straks bij de call even noemen als afweging, dan horen we wel wat ze er in eerste instantie over zeggen.

Wil heel graag de brief vandaag eindelijk de lijn in doen, anders blijven we maar achter de feiten aanlopen ☹

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbuza.nl>
Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 11:03
Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>
CC: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>
Onderwerp: RE: Agenda IWG + Dagelijke Desinfo Update 27-03

Hoi 5.1.2.e,

Dank voor je mail

Er is inderdaad media aandacht geweest voor de externe component, met name het EDEO rapport dus in die zin snap ik 5.1.2.e punt. 5.1.2.i / 5.2.1

Zo'n paragraaf zou dan wel goed moeten worden ingebed. Misschien een hybride versie van 5.1.2.e voorstel en jouw paragraaf, in de trant van wat ook in de Geannoteerde Agenda voor de RBZ stond.

Zoiets?

5.1.2.i / 5.2.1

Ik overleg bovenstaande ook nog even met ons afdelingshoofd en 5.1.2.i / 5.2.1

Groetjes,

5.1.2.e

From: Mechelse, Amber <Amber.Mechelse@minbzk.nl>

Sent: dinsdag 31 maart 2020 10:24

To: Coninck, Merel de <merel-de.coninck@minbuza.nl>; Zwoll, Guus van <guus-van.zwoll@minbuza.nl>

Cc: Klok, Hans <Hans.Klok@minbzk.nl>; Gorrissen, Puck <Puck.Gorrissen@rijksoverheid.nl>

Subject: FW: Agenda IWG + Dagelijke Desinfo Update 27-03

Hoi 5.1.2.e,

Zie de comment van 5.1.2.e om internationale perspectief op te nemen.

Had het er juist niet ingezet vanwege gelekte EDEO rapport en wou het niet laten lijken of we die conclusies steunden.

Lijkt me dus ook niet dat we het zo noemen als in het MID.

Suggestie om de volgende algemene zin op te nemen: 5.1.2.i / 5.2.1

Punt over des/misinformatie wil ik nog bespreken in de IWG straks. Was juist weggebleven bij beide woorden omdat degene die het bericht maakt natuurlijk wel bezig is met desinfo (door er bewust een vals logo bij te plakken oid) maar vervolgens door veel onbewuste mensen zonder kwaad oogmerk verder verspreid/gekopieerd wordt. Nog maar even kijken hoe we dit kort en bondig kunnen weergeven zonder de hele definitie uit te gaan leggen...

Groeten,

Amber

Van: 5.1.2.e @mindef.nl 5.1.2.e @mindef.nl>
Verzonden: maandag 30 maart 2020 20:07
Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>
Onderwerp: RE: Agenda IWG + Dagelijke Desinfo Update 27-03

Ha 5.1.2.e,

Ik vind hem heel netjes geworden!

Ik heb nog twee punten: het verschil tussen desinformatie en misinformatie is niet helemaal helder en ik mis het internationale perspectief.

We zullen die morgen ook bespreken neem ik aan, maar hierbij vast digitaal.

Groet!

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Verzonden: maandag 30 maart 2020 15:38

Aan: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e @nctv.minienv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e @minienv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl'
<5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e @nctv.minienv.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e @nctv.minienv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e @minvws.nl>; 5.1.2.e mindef.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e @nctv.minienv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>
cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Agenda IWG + Dagelijke Desinfo Update 27-03

Beste allen,

Hierbij de nieuwste versie van de brief. Dank voor jullie input ☺

We bespreken hem morgen in de IWG. Direct daarna wil ik hem de lijn in sturen.

Zoals eerder gecommuniceerd gaat hij daarna in ieder geval nog naar het IAO.

@DEF/OCW, ik mail jullie nog morgen apart over het proces.

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>

Verzonden: vrijdag 27 maart 2020 16:34

Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e @nctv.minienv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e @minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl'
5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e
@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e
@minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e
@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>
cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>

Onderwerp: Agenda IWG + Dagelijke Desinfo Update 27-03

Dag allen,

Het is tijd voor de laatste update voor het weekend! Vandaag een combinatiemail inclusief de stukken voor de IWG van aanstaande dinsdag van 13.00 tot 14.30 uur.

IWG

Bijgevoegd agenda, de kennisupdate en de definitieve twopager van het MID. We laten jullie maandag weten hoe we precies gaan vergaderen, mogelijk wordt het een ouderwets telefonisch overleg bij gebrek aan goede video opties. Volgt dus in de maandag update.

Kamerbrief

Maandag volgt een nieuwe versie van de Kamerbrief n.a.v. jullie feedback. We gaan in ieder geval de volgorde van de brief aanpassen waardoor het COVID-19 gedeelte vooraan komt te staan en daarna het IViR gedeelte.

Call NAVO – min BZ

Via de PVEU werden we geattendeerd op de voorbereiding van een NAVO-bijeenkomst met ministers van BZ via VTC. In de context van Covid-19 bespreking wordt ook verwezen naar desinformatie als onderwerp van bespreking. Zullen vanuit BZK aanhaken op deze voorbereiding.

Overleg met Netwerk Mediawijsheid

Samen met OCW heeft BZK gisteren gebeld met Netwerk Mediawijsheid. Zij gaan via hun directe partners een korte inventarisatie uitzetten om:

- 1 - inzichtelijk te maken welke partijen actief ondersteuning bieden als het gaat om mis- en desinformatie over COVID-19 en ontwikkelingen daaromheen;
- 2 - witte vlekken te constateren t.a.v. specifieke doelgroepen;
- 3 - te adviseren over mogelijke verbeteringen in coördinatie en afstemming;

Verwachting is dat het Netwerk begin volgende week weer op de lijn komt.

buiten reikwijdte verzoek

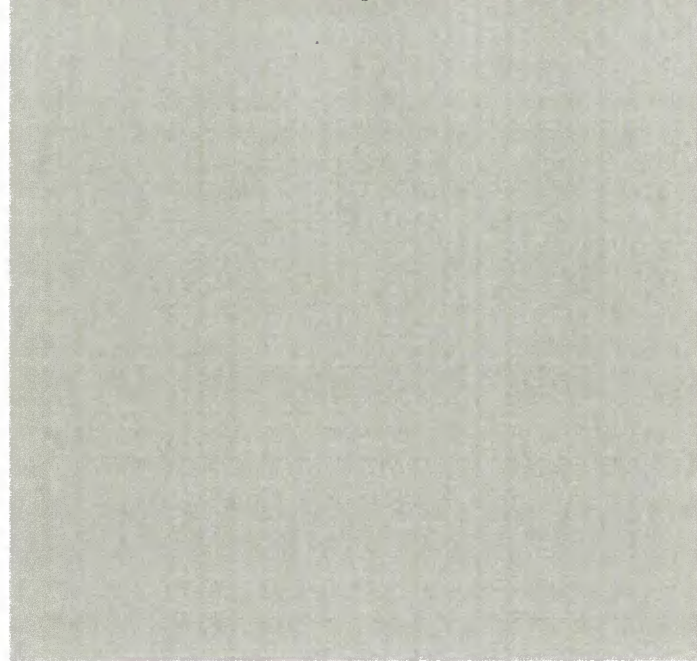
buiten reikwijdte verzoek

Evenement

Amber kreeg uitnodiging van een evenement binnen, helemaal onderaan bijgevoegd. Mogelijk ook voor jullie interessant.

Heel fijn weekend toegewenst!

Buiten reikwijdte verzoek



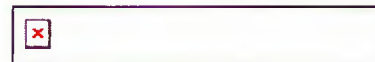
Groeten namens het desinfo-team,

512e

Van: Alliance for Securing Democracy <info@securingdemocracy.org>

Onderwerp: INVITATION: Tracking Chinese State-Backed Information Operations on Coronavirus

Having trouble reading this email? [View it in your browser](#)



Webinar Discussion: Tracking Chinese State-Backed Information Operations on the Coronavirus

ASD Expands Hamilton 2.0 Dashboard to Include China

Tuesday, March 31, 2020 | 10:00 - 11:00 a.m.

Please join Alliance for Securing Democracy (ASD) experts **Bret Schafer**, **Laura Rosenberger**, **Zack Cooper**, and Axios' **Bethany Allen-Ebrahimian** to discuss narratives and long-term trends in China's information manipulation efforts, including shifts in messaging and disinformation tactics during the coronavirus pandemic. Attendees will have the opportunity to interact with the panelists on these topics in a question and answer portion of the webinar.

On Monday, March 30, ASD will launch an expanded Hamilton 2.0 that tracks Chinese government-backed information operations on social media, state-sponsored information websites, YouTube,

and via official diplomatic channels. This expansion builds on ASD's ongoing efforts to track Russian state-backed information operations on the Hamilton 2.0 dashboard.

See ASD's latest Hamilton analysis and coronavirus work [here](#).

Panelists

[Bret Schafer](#), Media and Disinformation Fellow for the Alliance for Securing Democracy

[Laura Rosenberger](#), Director for the Alliance for Securing Democracy and Senior Fellow for the German Marshall Fund of the United States

[Zachary Cooper](#), Director for the Alliance for Securing Democracy and Research Fellow for the American Enterprise Institute

Moderator

[Bethany Allen-Ebrahimian](#), China Reporter, *Axios*

[Register for](#)

[Webinar](#)

If you have any questions, please contact [5.1.2.e](#) at [5.1.2.e@securingdemocracy.org](#).

Strengthening Transatlantic Relations

[Facebook](#) [Twitter](#) [Instagram](#) [YouTube](#) [Flickr](#)

[Donate to ASD](#) | [Manage My Subscriptions](#) | [Forward email](#) | [Privacy Policy](#) | [Unsubscribe](#)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden

aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E@minbuza.nl>
 Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 22:38
 Aan: 5.1.2.E; 5.1.2.E
 CC: 5.1.2.E
 Onderwerp: SO RBZ / Covid 19

Beste 5.1.2.E en 5.1.2.E,

Voor het SO RBZ hebben we de volgende vragen over desinfo binnen gekregen. Deadline voor antwoorden is morgen 01/04 om 14.00. We zullen morgen de antwoorden ook met jullie delen, maar bij deze alvast een heads up. Als jullie nog input of punten hebben...

Groet,

5.1.2.E

Coronavirus –desinfo vragen

Daarnaast hebben de leden van de VVD-fractie nog een vragen over de berichten van de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) dat er desinformatie gepaard gaat met het coronavirus. Klopt het dat sommige groepen en landen misbruik maken van deze crisis door met desinformatie bepaalde doelen te bereiken? Hoe gaat de Europese Unie hiermee om?

Daarnaast wijzen de leden van de VVD-fractie op wat de Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlands Beleid en Veiligheid Borrell de 'politics of generosity' noemde.^[1] Hoe ziet de minister de uitdaging hiervan en hoe wapent de EU zich hiertegen? Er zijn berichten dat de goederen die Rusland aan Italië levert grotendeels onbruikbaar waren. Kan de minister dit bevestigen?

Ook vragen de leden van de VVD-fractie in hoeverre er een Europese discussie is over de effecten van de coronacrisis op de weerbaarheid van tijdelijk verzwakte Europese bedrijven tegen onwenselijk overnamebeleid gefinancierd door vreemde staten.

De leden van de D66-fractie maken zich net als het kabinet ernstige zorgen over de desinformatie rondom de COVID-19 pandemie, die zich verspreidt via social media en andere kanalen. Zij ondersteunen volledig de in de geannoteerde agenda beschreven noodzaak van transparantie over de herkomst en verspreiding van informatie. Kan het kabinet aangeven waar deze desinformatie vandaan komt? Komt dit uit meerdere hoeken, of is er een duidelijke oorzaak voor de verspreiding van deze desinformatie te bevinden? Zijn er aanwijzingen dat hier statelijke actoren bij betrokken zijn?

De leden van de D66-fractie maken zich echter tegelijkertijd zorgen over hoe verschillende overheden de pandemie misbruiken om journalisten op te pakken, te weren, of de mond te snoeren. Zij zien dat het werk van journalisten wereldwijd nog meer onder druk komt te staan, en op sommige plekken zelfs onmogelijk wordt gemaakt, met als excuus bestrijding van desinformatie rond het virus. De noodmaatregelen die worden genomen waarmee de vrijheid ernstig beperkt wordt, zetten het vrije woord en toegang tot informatie ernstig onder druk. Deelt het kabinet deze zorgen? Op welke wijze zet het kabinet zich ervoor in dat deze pandemie niet misbruikt wordt om journalisten en het vrije woord onder druk te zetten? Wil de minister deze zorgen en oproep ook op Europees niveau delen, en naast de gezamenlijke aanpak voor de bestrijding van echte desinformatie, ook een gezamenlijk aanpak voor de bestrijding van deze misbruik bepleiten?

De leden van de SGP-fractie steunen eveneens het pleidooi van het kabinet dat de maatregelen ter bestrijding van desinformatie rond COVID-19 altijd proportioneel en subsidiair, tijdelijk en niet-discriminerend moeten zijn, en dat het waarborgen van grondrechten moet voorop blijven staan. In hoeverre verwacht de minister dat dit daadwerkelijk het geval zal zijn, en op grond waarvan?



5.1.2.E

5.1.2.a

Human Rights and Political and Legal Affairs Division (DMM-MP)

Task Force International Cyber Policies (DVB-TFC)

Ministry of Foreign Affairs The Netherlands

Rijnstraat 8 | 2515 XP | Den Haag

P.O. Box 20061 | 2500 EB | The Hague

E: 5.1.2.E @minbuza.nl

T: 5.1.2.E

M: 5.1.2.E



KINGDOM OF THE NETHERLANDS

UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS COUNCIL

MEMBER 2020-2022

RESPECT - REACH OUT - RESPOND

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.e
 Aan: 5.1.2.e
 Onderwerp: FW: Veldscan en advies nepnieuws Covid-19
 Datum: woensdag 1 april 2020 16:57:07
 Bijlagen: [Desinformatie in tijden van corona.docx](#)
[Desinformatie in tijden van corona - Versie 1.0 - NM.pdf](#)

En hierbij de versie in Word en PDF!

Met vriendelijke groeten,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
Directie Media en Creatieve Industrie
 Afdeling Mediabeleid
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
 Hofsteden | Rijnstraat 50 | 2515 XP Den Haag | Verdieping 7
 MENC/MB | Postbus 16375 | 2500 BJ Den Haag

5.1.2.e

@minocw.nl
 W www.rijksoverheid.nl/ocw

.....
 Werkdagen ma t/m vrij

Van: 5.1.2.e @mediawijzer.net]

Verzonden: woensdag 1 april 2020 16:56

Aan: 5.1.2.e

CC: 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e

Onderwerp: Re: Veldscan en advies nepnieuws Covid-19

Dag 5.1.2.e,

Goed om je nog even te spreken over de inhoud van ons advies.

Op pagina 3 vind je de omschrijving van de 'landingspagina' en de 4 actielijnen.

Wij helpen vanzelfsprekend graag met het vormgeven.

Bijgaand tref je de PDF versie (klein typo eruit gehaald) en de Word versie.

Hartelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e @Mediawijzer | @mediawijzNL

Het zijn de Media Ukkie Dagen! In deze ongewone tijd zal in veel jonge gezinnen flink gebruik gemaakt worden van media. We beantwoorden 7 herkenbare opvoedvragen, geven tips & tools en publiceren nieuw Iene Miene Media-onderzoek. Praat online mee via #MUD20!



Postadres: Postbus 1060, 1200 BB Hilversum

Bezoekadres: Media Parkboulevard 1, 1217 WE Hilversum

[Mediawijzer.net](#) - Platform voor mediawijsheidprofessionals

[Mediawijsheid.nl](#) - De betrouwbare wegwijzer in veilig en slim gebruik van (digitale) media

[HoeZoMediawijs.nl](#) - Jeugdwebsite over leuk, veilig en slim gebruik van (sociale) media

Op wo 1 apr. 2020 om 14:25 schreef 5.1.2.e @minocw.nl>:

Beste 5.1.2.e

Wat hebben jullie veel werk verzet in de afgelopen dagen om dit overzicht uit de grond te stampen! Heel veel dank daarvoor!

Wij gaan jullie stuk delen met communicatieafdelingen binnen de ministeries, vooral bij BZK wordt er de

afgelopen dagen ook al aan het een en ander gedacht. Zeker jullie stuk over de doelgroepen helpt bij de gedachtevorming daar, net als de factcheck-initiatieven die er al zijn.
Mochten zij nog hulp nodig hebben, zouden we ze graag met jullie in contact brengen voor concrete ideeën. Jullie hebben natuurlijk al veel content gemaakt, met een stevige onderbouwing/onderlegger. Misschien kunnen ze daar dankbaar gebruik van maken, of naar jullie doorlinken...
Zelf zien wij niet zoveel in een meldpunt voor desinfo aan overheidskant of het door de overheid actief verzamelen van desinfo, meer omdat wij dat meer als taak zien voor de nieuwsmedia. Mochten jullie binnen het netwerk of de sector toch een bijdrage aan zoiets kunnen leveren, staat dat vanuit jullie eigen programma jullie natuurlijk vrij!
Nogmaals dank voor jullie vele werk! En: alsof ons Google Hangouts-gesprek was afgehuisterd, zag ik dit nog: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/03/31/corona-steffie-nl>
Met vriendelijke groeten,
5.1.2.e

Directie Media en Creatieve Industrie
Afdeling Mediabeleid
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Hofstede | Rijnstraat 50 | 2515 XP Den Haag | Verdieping 7
MENC/MB | Postbus 16375 | 2500 BJ Den Haag

T 5.1.2.e
@minocw.nl
W www.rijksoverheid.nl/ocw

Werkdagen ma t/m vrij
Van: 5.1.2.e @mediawijzer.net

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 12:47

Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e

CC: 5.1.2.e

Onderwerp: Veldscan en advies nepnieuws Covid-19

Beste 5.1.2.e

Bijgaand treffen jullie de resultaten van ons vooronderzoek en ons advies aan.
Neem bij vragen gerust contact op en natuurlijk helpen wij graag bij de verdere uitvoer van de plannen.
Hartelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e @Mediawijzer | @mediawijzNL

Het zijn de Media Ukke Dagen! In deze ongewone tijd zal in veel jonge gezinnen flink gebruik gemaakt worden van media. We beantwoorden 7 herkenbare opvoedvragen, geven tips & tools en publiceren nieuw Iene Miene Media-onderzoek. Praat online mee via #MUD20!



Postadres: Postbus 1060, 1200 BB Hilversum

Bezoekadres: Media Parkboulevard 1, 1217 WE Hilversum

Mediawijzer.net - Platform voor mediawijshedenprofessionals

Mediawijsheden.nl - De betrouwbare wegwijzer in veilig en slim gebruik van (digitale) media

HoeZoMediawijz.nl - Jeugdwebsite over leuk, veilig en slim gebruik van (sociale) media

Op ma 30 mrt. 2020 om 18:49 schreef 5.1.2.e @minocw.nl>:

Hoi,

Super dat jullie zo goed bezig zijn!

Het mailadres van 5.1.2.e is:

5.1.2.e @minbzk.nl

Alvast dank!

Groeten,
5.1.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 30 mrt. 2020 om 18:42 heeft 5.1.2.e @mediawijzer.net> het volgende geschreven:

Dag 5.1.2.e,

We zijn met de laatste stappen van het vooronderzoek bezig en hopen vanavond/ morgenochtend de laatste input te ontvangen en te kunnen verwerken. Morgen komt het document zsm jullie kant op.

Hebben jullie voor mij ook het mailadres van 5.1.2.e?

Hartelijke groet (ook namens 5.1.2.e),
5.1.2.e

5.1.2.e | @Mediawijzer | @mediawijzNL

Het zijn de Media Ukkie Dagen! In deze ongewone tijd zal in veel jonge gezinnen flink gebruik gemaakt worden van media. We beantwoorden 7 herkenbare opvoedvragen, geven tips & tools en publiceren nieuw Iene Miene Media-onderzoek. Praat online mee via #MUD20!



Postadres: Postbus 1060, 1200 BB Hilversum

Bezoekadres: Media Parkboulevard 1, 1217 WE Hilversum

[Mediawijzer.net](https://mediawijzer.net) - Platform voor mediawijsheidprofessionals

[Mediawijsheid.nl](https://mediawijsheid.nl) - De betrouwbare wegwijzer in veilig en slim gebruik van (digitale) media

[HoeZoMediawijs.nl](https://hoezomediawijs.nl) - Jeugdwebsite over leuk, veilig en slim gebruik van (sociale) media

Desinformatie in tijden van corona

opgesteld door Netwerk Mediawijsheid
31 maart 2020

Aanleiding

OCW en BZK hebben zorg dat de berichtgeving over nepnieuws in tijden van corona versnipperd is en niet terecht komt bij de mensen die onvoldoende weerbaar zijn tegen nepnieuws. Het ontbreekt op dit moment aan overzicht van de verspreiding en berichtgeving rond nepnieuws en daarmee aan inzicht in de omvang van het probleem en de mogelijke maatregelen. Aan Netwerk Mediawijsheid is daarom op 26 maart 2020 gevraagd om middels een quickscan de situatie in kaart te brengen en advies uit te brengen over een aanpak.

Onderzoeksvragen

1. Op welke platformen wordt nepnieuws over COVID-19 verspreid?
2. Welke organisaties delen informatie over COVID-19? (Hierin maken we onderscheid tussen overheidsinstellingen, zorginstellingen, mediaorganisaties, educatieve platformen en overige instellingen).
3. Welke organisaties en platformen zijn actief in het herkennen, agenderen en informeren over nepnieuwsberichten over COVID-19?
4. Welke partijen blijven achter in het informeren over nepnieuwsberichten over COVID-19?
5. Wat zijn de kwetsbare doelgroepen waar extra aandacht voor nodig is als het gaat om COVID-19 nepnieuws?

Conclusies naar aanleiding van de quickscan

- Er is veel berichtgeving over corona: bijna alle overheids-, zorg-, media-, educatieve en overige instellingen besteden aandacht aan COVID-19. Ze geven hun doelgroep informatie over het virus of handvatten om hun werk uit te oefenen.
- Er is veel nepnieuws in omloop. Vaak loopt dat via kanalen waar geen toezicht op is door platformen zelf zoals whatsapp. Maatregelen die deze platformen nemen zijn dan ook niet van toepassing hierop.
- Mensen worden maar beperkt gewezen op nepnieuws. Wat opvalt is dat vooral mediaorganisaties incidenteel aandacht besteden aan nepnieuws over het coronavirus. Dit doen ze middels een nieuwsbericht, waarin ze een specifiek voorbeeld ontkrachten. Bijna alle overheids-, zorg-, educatieve en overige instellingen besteden er geen aandacht aan. De zorginstellingen die er wel aandacht aan besteden doen dit incidenteel en voornamelijk wanneer het nepnieuws de eigen instelling betreft.
- Dit leidt tot problemen: daar waar mensen betrouwbare informatie gaan zoeken over corona krijgen ze maar een half beeld dat niet aansluit bij eventueel nepnieuws dat ze hebben vernomen. Zij weten daardoor niet meer goed wat te geloven.
- Factcheckers en organisaties die met nepnieuws bezig zijn bereiken niet alle doelgroepen. Met name de kwetsbare groepen vallen buiten de boot omdat zij de weg daarnaar niet weten te vinden. Of omdat de informatie niet laagdrempelig wordt aangeboden.
- Nepnieuws over corona leidt tot angst en onzekerheid bij mensen en leidt zo tot extra maatschappelijke onrust in deze crisistijd. Dit is onwenselijk en werkt tegenovergesteld aan een effectieve aanpak coronacrisis.

Aanbevelingen

Om maatschappelijke onrust te voorkomen is het nu nodig om burgers te informeren en wapenen over nepnieuws over corona. Het is belangrijk dat dit niet eenmalig of incidenteel gebeurt, maar dat geïnvesteerd wordt in een samenhangende, structurele aanpak.

Hiervoor zijn 4 sporen nodig:

- Alle organisaties die berichten over corona worden gevraagd om ook aandacht te besteden aan nepnieuws over corona. Het zou goed zijn als er standaard op alle websites van de in kaart gebrachten instellingen (bij onderzoeksvraag 2) een **banner** komt over corona nepnieuws. Vanuit de banner wordt doorverwezen naar een landingspagina waar informatie, tips en tricks te vinden zijn.
- Ontwikkelen **landingspagina**, met medewerking van factcheckers. De landingspagina wordt gehost door een autoriteit op dit gebied. De landingspagina biedt in principe de meest belangrijke informatie over corona en nepnieuws (zoals de werking van nepnieuws, recente voorbeelden van corona en nepnieuws). Het fungeert ook als wegwijzer naar een (beperkt) aantal maatschappelijke organisaties op het gebied van nepnieuws. Denk aan [Nieuwscheckers](#) (en de [HALT-methode](#)), [NuCheckt](#), [World Health Organization](#) (mythes ontkracht in het Engels) of [Humans Corona Debunker](#) die actief nepnieuwsberichten ontkrachten. Belangrijk is dat de pagina laagdrempelig en actueel is. Geen verzameling van feiten en linkjes dus maar een speels, aantrekkelijk geheel met een duidelijk filmpje, infographic, tips&tricks, quiz etc.
- Installeren **meldpunt** nepnieuws en corona op de landingspagina, waarmee de al bestaande factcheckers gekoppeld worden. Een meldpunt zou goed passen bij een overheidsinstantie: het biedt onmiddellijk een loket en brengt tegelijkertijd in kaart waar mensen zich zorgen over maken. Het meldpunt kan opgenomen worden op de landingspagina.
- **Campagnematig** agenderen van het risico van nepnieuws en aandacht vragen voor de banner, landingspagina en meldpunt.

Voorwaarde voor een effectieve aanpak is de snelheid van handelen. De kabinets maatregelen die vandaag worden aangekondigd lopen wellicht door tot begin/mid mei. Binnen twee weken zou bovenstaande up & running moeten zijn.

BIJLAGE Onderzoeksvragen quickscan

Inhoudsopgave

1: Op welke platformen wordt nepnieuws over COVID-19 verspreid?	5
2: Welke organisaties delen informatie over COVID-19?	7
2.1 Overheidsinstellingen	7
2.2 Zorginstellingen	8
2.3 Mediaorganisaties: landelijke media	12
2.4 Mediaorganisaties: regionale media	14
2.5 Mediaorganisaties: internationale media	15
2.6 Educatieve platformen	15
2.7 Overige instellingen	16
3: Welke organisaties en platformen zijn actief in het herkennen, agenderen en informeren over nepnieuwsberichten over COVID-19?	22
4: Welke partijen blijven achter in het informeren over nepnieuwsberichten over COVID-19, oftewel; waar liggen de blinde vlekken?	23
5: Wat zijn de kwetsbare doelgroepen waar extra aandacht voor nodig is als het gaat om COVID-19 nepnieuws?	24

1: Op welke platformen wordt nepnieuws over COVID-19 verspreid?

Whatsapp
Facebook
Twitter (bijv. van twitteraccount @coronanederland (inmiddels offline gehaald))
Instagram
YouTube
TikTok
Google
Reddit
LinkedIn

Websites met des- en misinformatie

De Dagelijkse Standaard
Scepter
Fenixx
Xander Nieuws
Amalek
Martin Vrijland (pseudoniem): https://www.martinvrijland.nl/nieuws-analyses/op-het-corona-virus-wuhan-virus-rust-een-engels-patent-nummer-ep3172319b1/
JD Report
Transitiweb

Bron: [KRO-NCRV "Pointer": Flinke stijging van onbetrouwbaar nieuws over coronavirus op Twitter](#)

2: Welke organisaties delen informatie over COVID-19?

(Hierin maken we onderscheid tussen overheidsinstellingen, zorginstellingen, mediaorganisaties, educatieve platformen en overige organisaties).

2.1 Overheidsinstellingen

ORGANISATIE	RELEVANTE LINKS
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) [informereren over actuele informatie COVID-19 en maatregelen vaststellen]	Actuele informatie over het nieuwe coronavirus (COVID-19)
Rijksoverheid	> Coronavirus COVID-19 > Video's over het coronavirus in Nederlandse Gebarentaal (NGT)
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)	Coronavirus
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	Coronavirus
Gemeente Amsterdam	Coronavirus (COVID-19) in de regio Amsterdam
Gemeente Utrecht	Coronavirus
Gemeente Breda	Coronavirus
Gemeente Rotterdam	Maatregelen coronavirus Rotterdam
Gemeente Leiden	Veelgestelde vragen en nieuws over het coronavirus
Gemeente Den Haag	Coronavirus
Gemeente Groningen	Coronavirus: gevolgen voor de dienstverlening
Gemeente Leeuwarden	Coronavirus (COVID-19)
Gemeente Lelystad	Maatregelen vanwege coronavirus
Gemeente Eindhoven	Maatregelen in verband met het coronavirus
Gemeente Arnhem	Informatie over het coronavirus

+ Websites van alle gemeenten van Nederland	
Nationaal Cyber Security Centrum	Veilig thuiswerken (in verband met Coronavirus)

2.2 Zorginstellingen

ORGANISATIE	RELEVANTE LINKS
World Health Organization	Myth busters
Gezondheidsnet [informer over gezondheid]	> Coronavirus > Nepnieuws rondom coronavirus: zo trap je er niet in
Thuisarts.nl [informer over gezondheid en ziekten. De website is opgezet door huisartsen.]	Nieuw coronavirus
Zorgwijzer.nl	> Heb ik het coronavirus (gehad)? Dit zijn de symptomen > Coronavirus: dit is het goede nieuws (China, medicijn, vaccin)
Nederlands Huisartsen Genootschap	Dossier Coronavirus (COVID-19)
Pharos [Landelijk expertisecentrum die bijdraagt aan het terugdringen van grote gezondheidsverschillen.]	> Het Corona-virus > Begrijpelijke informatie coronavirus - informatiekaart [Ze hebben een begrijpelijke informatiekaart gemaakt van het coronavirus. Deze hebben ze ook vertaald in meerdere talen.]
GGZ Nederland	Coronavirus en de zorg
Jouw GGD	Corona
GGD Amsterdam	Corona virus
GGD regio Utrecht	Laatste nieuws corona Corona regio Utrecht
GGD Zeeland	Landelijke update Coronavirus COVID-19
GGD Hollands Noorden	Infectieziekten

<u>GGD Gooi & Vechtstreek</u>	>Actuele informatie over het coronavirus >live blog coronavirus
<u>GGD Flevoland</u>	Informatie coronavirus
<u>GGD IJsselland</u>	Het nieuwe coronavirus
<u>GGD Drenthe</u>	Coronavirus
<u>GGD Fryslân</u>	Coronavirus COVID-19
<u>GGD Groningen</u>	Wat kan ik doen tegen het coronavirus?
<u>GGD Twente</u>	>Update coronavirus, 26 maart, 12:40 uur >Corona - Infectieziekten
<u>GGD Noord- en Oost Gelderland</u>	Coronavirus - COVID-19 GGD NOG
<u>Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden</u>	Vragen over het coronavirus?
<u>GGD Gelderland-Zuid</u>	Nieuw coronavirus
<u>GGD Hart voor Brabant</u>	Coronavirus
<u>GGD Brabant-Zuidoost</u>	Coronavirus in de regio Zuidoost-Brabant
<u>GGD West-Brabant</u>	Coronavirus
<u>GGD Limburg-Noord</u>	Coronavirus
<u>GGD Zuid Limburg</u>	Coronavirus
<u>Dienst Gezondheid & Jeugd zhz</u>	Coronavirus (COVID-19)
<u>GGD Rotterdam-Rijnmond</u>	Coronavirus
<u>GGD Haaglanden</u>	Coronavirus
<u>GGD Hollands Midden (Leiden)</u>	Nieuw coronavirus

	Twitterde bijv. over nepnieuws: "Belangrijk: Een bericht dat via Whatsapp verspreid wordt over de aanwezigheid van het Coronavirus in Leiden is nep. Op dit moment is er GEEN bevestigd geval van het #coronavirus in #Leiden of in onze regio Hollands Midden."
GGD Kennemerland	Coronavirus
GGD Zaanstreek-Waterland	Actuele informatie coronavirus
Amphia Ziekenhuis	Vanwege een nepnieuwsbericht over crisis in het ziekenhuis hebben ze een persbericht eruit gestuurd: Coronavirus
Allesoverhetgebit.nl	Coronavirus: heb je een afspraak bij de tandarts?
Moetiknaardedokter.nl	Coronavirus
Apotheek.nl	Coronavirus voor uw en onze veiligheid - meer informatie
Service Apotheek [elke locatie heeft zijn eigen website]	Coronavirus en longziekte
ApothekersNieuws	coronavirus
Longfonds	Vragen over corona
Nursing	Corona: de RIVM-richtlijnen op een rij
Zorgvisie	coronavirus Archieven
Kenniscentrum LVB	Het coronavirus en mensen met een LVB
MIND Korrelatie + MIND Young	Steun in coronatijd: tips, advies en contact
Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie	Hoe praat je met kinderen over het coronavirus?
Nederlands Centrum Jeugdgezondheid	Coronavirus
+ eigen website van de ziekenhuizen	
Zorg van nu (van Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport)	Digitale ondersteuning bij COVID-19 (Coronavirus)

Kennisplein Gehandicaptensector	>Gratis pictogrammen coronavirus >Coronavirus gehandicaptenzorg >Materialen coronavirus
Nederlands Zorgautoriteit	Vragen en antwoorden coronavirus Actueel
Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland	Informatie over coronavirus en gehandicaptenzorg: maatregelen, veelgestelde vragen, tips en adviezen
Cordaan [helpt mensen die zorg, ondersteuning of begeleiding nodig heeft]	Informatie Coronavirus
Philadelphia [ondersteunt mensen met een beperking]	>Hallo Thuis [platform met informatie, maar ook optredens, workshops en verhalen] >Coronavirus: nieuws, vragen en feiten >Vragen over coronavirus

2.3 Mediaorganisaties: landelijke media

ORGANISATIE	RELEVANTE LINKS
Nu.nl	Coronavirus Liveblog
NOS	Meeste berichten over coronavirus zijn betrouwbaar, maar er is ook nepnieuws Ook Jeugdjournaal (voor kinderen): Nepberichten over het coronavirus gedeeld Ook NOS Stories (voor jongeren): Fake news over corona: scholen kampen met nepberichten Ook NOS op 3 : Hier haalt het kabinet zijn corona-informatie vandaan Ook Nieuwsuur : Nepnieuws-expert: 'Enorm veel valse informatie rondom het coronavirus'
Algemeen Dagblad (AD)	> Nepnieuws even 'viraal' als corona: complotten en propaganda rond het virus > Wat we uit de coronacijfers kunnen leren (en vooral ook: wat niet) (ook grafieken worden uit zijn verband gehaald)
de Volkskrant	> Nieuws over het coronavirus? Pas op voor valse berichten en malware > Nepnieuws kost artsen onnodig veel tijd: 'Sommigen zeggen dat wij aan censuur doen' > Dit moet u weten over het coronavirus
NRC (Handelsblad en Next)	> Misinformatie over coronavirus gaat ook viraal > Hoe filter je alle corona-onzin uit Facebook, Twitter en YouTube? > Liveblog: Meer dan duizend doden door het coronavirus in de VS
De Telegraaf	'Russisch nepnieuws over corona om impact te vergroten'
Trouw	> EU: Rusland overspoelt ons met nepnieuws over corona > Liveblog: corona in Nederland
Het Financieele Dagblad	Coronavirus
Reformatorisch Dagblad	Liveblog coronavirus
Nederlands Dagblad	> Dossier coronavirus > Viral: Nepnieuws over virus
RTL Nieuws	> Coronapaniek werkt nepnieuws in de hand > Coronavirus
SBS6: Hart van Nederland	> Bleekmiddel slikken en cocaïne snuiven: hoe herken je nepnieuws tijdens de coronacrisis? > LIVEBLOG Het laatste nieuws over het coronavirus in

NPO Zapp	Coronavirus
Human	Corona Debunker - Medialogica Onderwijs [educatief materiaal voor o.a. nepnieuws]
KRO-NCRV: Pointer	> Flinke stijging van onbetrouwbaar nieuws over coronavirus op Twitter > Twintig misleidende nieuwsberichten over coronavirus worden verspreid via Twitter
AVRO-TROS: EenVandaag	> Een corona-zelftest? Onzin, volgens deze longarts > 'Het is totale onzin' dat ibuprofen het coronavirus zou verergeren
WNL	Nepnieuws in omloop over corona: 'Kijk goed wat je doorstuurt of deelt'
Omroep Max: Meldpunt	Zo herkent u nepnieuws over Corona
Dumpert	Tag Corona - dumpert.nl
7Days (Jongerenkrant)	'Drink warm water' en andere onzin over corona
BNR Nieuwsradio	LIVEBLOG S&P 500 keldert 11,6 procent, grootste dagverlies ooit
Klik [Klik is hét vakmedium voor werkenden in- en belangstellenden voor de verstandelijk gehandicaptenzorg.]	Zorg in tijden van corona
Zorg + Welzijn [magazine]	Corona-update: 'Daag cliënten uit hun financiële risico's onder ogen te zien'
Nieuws.nl	Corona Archieven

2.4 Mediaorganisaties: regionale media

ORGANISATIE	RELEVANTE LINKS
Leeuwarder Courant	>Nepnieuws over corona gaat rond op social media: zo herken je wat wel en niet waar is >'Russische desinformatie over corona om paniek te zaaien' >Liveblog coronavirus Negen Friezen positief getest op het coronavirus sinds donderdag, totale aantal bevestigde besmettingen in Friesland 77
De Stentor	>Ziekenhuis overweegt stappen na corona-nepnieuws: 'Smakeloos' Binnenland >Dossier Coronavirus
Dagblad van het Noorden	>Nepnieuws even viraal als corona complotten en propaganda rond het virus >Coronavirus
ED	Nepnieuws even 'viraal' als corona: complotten en propaganda rond het virus
de Gelderlander	>Dossier Coronavirus >Nepnieuws even 'viraal' als corona: complotten en propaganda rond het virus
Het Parool	Coronavirus
AT5	>Nepnieuws verspreid over coronavirus >Dossier: coronabesmetting in Amsterdam
Omroep Gelderland	LIVEBLOG Politie waarschuwt voor nepnieuws over corona
Omroep Brabant	>Nepnieuws over coronavirus in Gemert gaat rond op social media >Omroep Brabant
Omroep West	Coronavirus in de regio
RTV Oost	Coronavirus in Overijssel
RTV Drenthe	Corona in Drenthe
RTV Noord	Het coronavirus in Groningen
1Limburg.nl	CORONAVIRUS
Omrop Fryslân	Corona

2.5 Mediaorganisaties: internationale media

ORGANISATIE	RELEVANTE LINKS
The Guardian	Russian media 'spreading Covid-19 disinformation' World news
BBC News	Coronavirus: Fake news is spreading fast
Buzzfeed News	>Here's A Running List Of The Latest Hoaxes Spreading About The Coronavirus >India Is In The Middle Of A Coronavirus YouTube Frenzy, And It's Going To Get People Killed
Newsy	Breaking Down The Disinformation Ecosystem Around Coronavirus (goede uitleg van verschillende type desinformatie)
Reuters	Coronavirus Live Events
Agence France Presse (AFP)	Busting coronavirus myths
Deutsche Presse Agentur (DPA)	Coronavirus coverage
CNN	Coronavirus fact fiction myths factcheck
Fox News	Coronavirus
VRT	Coronavirus/Covid-19
NY Times	The Coronavirus Outbreak

2.6 Educatieve platformen

ORGANISATIE	DOEL	RELEVANTE LINKS
Nieuws in de klas	Nieuws in de klas is het educatieplatform van NDP Nieuwsmedia , de brancheorganisatie voor nieuwsbedrijven. Nieuws in de klas stimuleert jongeren via het onderwijs om het nieuws	>Omgaan met nieuws over het coronavirus in de klas >Checklist nepnieuws

	online, in beeld, geluid en op papier te volgen en te interpreteren.	
Stichting Lezen en Schrijven	Helpt laaggeletterden.	Corona in begrijpelijke taal
Mediaproof		Dossier: corona in de media
Jeugdbieb		Jeugdbieb: Corona
Bomberbot	Programmeerlessen en mediawijsheid voor basis- en voortgezet onderwijs. Nu thuisonderwijs voor ouders.	VO: http://bomberbot.nl/vo-mediawijsheid PO: http://bomberbot.nl/thuis
Schooltv	beeldbank van de NPO.	Corona
Oefenen.nl	vergroten van basiskennis en vaardigheden voor iedereen.	10 tips over thuis leren met en zonder Oefenen.nl leerroutes huiswerk
HoeZoMediawijs	kinderen en jongeren kunnen zelfstandig aan de slag met mediawijsheid.	Nepnieuws herkennen voor kinderen [uitbreiden met corona voorbeelden?]
Mediawijsheid.nl	de weg wijzen binnen het onderwerp mediawijsheid.	Hoe herken je nepnieuws én kom je met 'n gefundeerd weerwoord?
Beeld en geluid op school	Platform met film- en audiomateriaal, uit het archief van Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, voor het onderwijs.	Bijvoorbeeld zoeken op coronavirus en nepnieuws. [geen specifiek materiaal over nepnieuws over het coronavirus]
ZorgLeren	Verzorgen digitale bij- en nascholing voor zorgverleners.	COVID-19 coronavirus [online cursus over COVID-19]
All You Can Learn	Online cursussen binnen de sector Zorg en Welzijn.	Corona en de zorgprofessional

2.7 Overige instellingen

ORGANISATIE	DOEL	RELEVANTE LINKS
Nederlands Jeugdinstituut	informerende van kinderen, ouders, opvoeders en professionals in tijden van het coronavirus. En hebben daarnaast informatie voor professionals die werken met anderstaligen en mensen die slechthorend of doof zijn.	> Omgaan met de gevolgen van het coronavirus > Coronavirus: anderstalige en andere alternatieve communicatie Coronavirus
Bibliotheek.nl		Digi-Taalhuis: Thuis tijdens de coronacrisis?
Cubiss	ondersteunen organisaties die zich bezighouden met vraagstukken rondom lezen, leren en informeren.	Website: Iedereen doet mee online
Opvoeden.nl	informerende van ouders.	Coronavirus Informatie over ouderschap
Mediaopvoeding.nl	informerende van ouders over mediagebruik.	Vragen over verantwoord mediagebruik tijdens coronacrisis
Oudersenonderwijs.nl	informerende van ouders met naar schoolgaande kinderen.	Vraag & antwoord: scholen dicht, wat nu? - Ouders & Onderwijs
OnderwijsMetICT	een netwerkorganisatie die graag een brug wil slaan tussen ICT en Onderwijs.	School dicht
De Correspondent	online journalistiek platform.	Wat moet je lezen over coronacijfers?
Bellingcat	doen online onderzoek naar uiteenlopende zaken.	The Coronavirus Disinformation System: How It Works - bellingcat
Villamedia	berichten over journalistiek.	Informatie, informatie, informatie. Het medicijn tegen het desinformatie-virus

DROG	een platform van specialisten en ervaringsdeskundigen op het gebied van desinformatie.	Alles over desinformatie
Plusonline	Website van Plus Magazine. Besteedt o.a. aandacht aan gezondheid. De doelgroep zijn senioren.	> Nepnieuws rondom coronavirus: zo trap je er niet in > Coronavirus
TNO	onafhankelijke onderzoeksorganisatie.	Kennis en expertise tijdens de coronacrisis: TNO staat voor je klaar
Scientias.nl	populair-wetenschappelijke nieuwssite.	> Coronavirus: het laatste wetenschappelijke nieuws over het coronavirus > Het nieuwe coronavirus is echt niet door mensen gemaakt
Coronavirus.nl	Coronavirus.nl is een platform waar nieuws wordt verzameld over het Coronavirus.	Ze zeggen: "We zijn zelf geen experts op het gebied van virussen en deze portal zal dus uitsluitend fungeren als doorgeefluik van informatie. Ga daarom zelf kritisch om met de informatie schat zelf de betrouwbaarheid van de bron goed in! Vanzelfsprekend is er altijd meer informatie te vinden bij de officiële Nederlandse bron: RIVM ."
Landelijk Inforium Corona Infocentrum	Tonen van betrouwbare informatie. Samenwerking met betrouwbarebron.nl . Wordt financieel ondersteund door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.	Landelijk Inforium Corona Infocentrum - voor professionals
Verbond van verzekeraars	de brancheorganisatie van schade- en levensverzekeraars.	Coronavirus
Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant		Update Coronavirus
Politie		> Voorkom verspreiding van nepnieuws: denk voor je deelt

		>Coronavirus en politiewerk
Brandweer Nederland		Actueel
Indebuurt.nl	verschillende steden hebben een eigen pagina met nieuws over het coronavirus.	Politie waarschuwt voor nepnieuws: 'Straten gaan niet op slot'
Rode Kruis	noodhulporganisatie.	Wereldwijd in actie tegen het coronavirus
Leger des Heils	komt op voor de dak- en thuislozen.	Leger des Heils Coronavirus: wat doet het Leger des Heils?
Fonds Slachtofferhulp	en onafhankelijke, maatschappelijke organisatie die opkomt voor slachtoffers in Nederland.	COVID-19: Waar vind ik betrouwbaar nieuws?
Koraal	Voor mensen van alle leeftijden met ernstige (verstandelijke) beperkingen en complexe gedrags- en/of psychische problemen. Ze bieden zorg, onderwijs en arbeid.	>Corona dossier >Brochure over Corona in eenvoudige taal. >Corona in Taal voor allemaal
Digivaardig in de Zorg	De coalitie Digivaardig in de zorg zet in voor het verbeteren van digitale vaardigheden in de zorg. Ze worden ondersteund door ECP Platform voor Informatie Samenleving .	Nieuws
ECP Platform voor Informatie Samenleving		Een boost voor digitalisering in de zorg door coronacrisis
Buro Wisselstroom	een adviesbureau gespecialiseerd in de menselijke kant van digitale zorginnovatie.	Informatie over het Coronavirus (op Dropbox)
SeniorWeb	helpt senioren om de digitale wereld begrijpelijker te maken. Ze hebben mooi blogartikel geschreven o.a. over hun corona-initiatief Thuis online .	>De digitale wereld maakt het leven leuker en makkelijker >Nepmails RIVM met corona-update >WhatsApp: stuur geen nepnieuws corona door

Nationaal Ouderenfonds	Goed doel voor ouderen.	> Het Ouderenfonds & het coronavirus > Wegwijs op internet met Welkom Online [project om ouderen te helpen bij hun eerste stappen online]
KBO-PCOB	Ouderenbond	Informatielijn voor álle ouderen in Nederland (samen met NOOM)
Netwerk NOOM	Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten.	Infolijn voor álle ouderen in Nederland (samen met KBO-PCOB)
ANBO	Ouderenbond	Het coronavirus
Movisie	Landelijk kennisinstituut voor een samenhangende aanpak van sociale vraagstukken.	Thema Coronadossier sociale vraagstukken
Vilans	Landelijke kennisorganisatie voor de langdurende zorg	Tips over preventiemaatregelen tegen besmetting coronavirus in de gehandicaptenzorg
Digidagbesteding.nl	Dit platform is een tool voor de Vereniging Gehandicaptenzorg (VG) professionals, een hulpmiddel om in sneltreinvaart online dagbesteding te gaan bieden en de cliënten door deze lastige tijd van sociale isolatie in Coronatijd heen te helpen.	Wat is Corona en hoe gaan we ermee om?
Leer zelf online	E-learning voor kwetsbare groepen.	Begrijpelijke en toegankelijke informatie coronacrisis
Veiliginternetten.nl	Veilig internetten is een website waar mensen tips, tricks en praktische stap voor stap uitleg kunnen vinden over wat zij kunnen doen en laten om veilig te internetten.	Coronavirus en je digitale veiligheid
Stichting School & Veiligheid	Stichting School & Veiligheid ondersteunt scholen bij het bevorderen van een sociaal veilig klimaat.	Coronavirus: maatregelen in en gevolgen voor het onderwijs

ActiZ	ActiZ is de branchevereniging van bijna 400 organisaties die actief zijn op het gebied van zorg en ondersteuning aan ouderen, (chronisch) zieken en jeugd.	Dossier coronavirus voor zorgorganisaties
Friese Jeugdzorgonline	De Friese gemeenten, SDF en het actieprogramma Foar Fryske Bern stellen met Friesejeugdzorgonline.nl een platform beschikbaar voor online zorg en samenwerking.	Website is: friesejeugdzorgonline.nl
V&VN	beroepsvereniging voor verpleegkundigen en verzorgenden.	Coronavirus
Eenvoudig Communiceren	geven boeken en kranten uit in eenvoudig, begrijpelijk Nederlands.	Lezen in tijden van corona
Het Begint met Taal	taalcoaching voor nieuwkomers	Corona: tips voor taalcoaching
Kennisplatform Integratie & Samenleving	doet onderzoek, adviseert en biedt praktische tips en instrumenten over vraagstukken rond integratie, migratie en diversiteit.	Coronadossier
VluchtelingenWerk Nederland	helpt vluchtelingen en asielzoekers.	Zoekresultaten corona
Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA)	verantwoordelijk voor de opvang van asielzoekers.	Veelgestelde vragen coronavirus
GeluksBV	combineren van geluk en gezondheid.	Geweldige Wijk app maakt elkaar helpen in tijden van Corona makkelijker

3: Welke organisaties en platformen zijn actief in het herkennen, agenderen en informeren over nepnieuwsberichten over COVID-19?

ORGANISATIE + RUBRIEK	DOEL	RELEVANTE LINKS
Nu.nl: NUcheckt	NUcheckt controleert dagelijks mogelijk nepnieuws over het coronavirus.	<p>>Nepnieuws over corona: info uit Zwitserland benzinepompen NU - Het laatste nieuws het eerst op NU.nl</p> <p>>NUcheckt: Onjuiste informatie in veel gedeeld 'info uit Zwitserland'-bericht NU - Het laatste nieuws het eerst op NU.nl</p> <p>>Nepnieuws over corona: info uit Zwitserland benzinepompen NU - Het laatste nieuws het eerst op NU.nl</p> <p>>NUcheckt: Bericht dat coronavirus uit Engels lab komt is nepnieuws NU - Het laatste nieuws het eerst op NU.nl</p>
Universiteit Leiden: Nieuwscheckers	Studenten journalistiek checken (online) nieuwsberichten. Coördinator van het project is docent Peter Burger .	<p>>FACTCHECK: Zelf coronaberichten checken? Gebruik HALT</p> <p>>Nieuws van Nieuwscheckers over toename desinformatie over coronavirus</p>
Human : Corona debunker	Het coronavirus houdt de wereld in zijn greep. Nieuws over het virus verspreidt zich razendsnel, net zoals nepnieuws. Human volgt de ontwikkelingen op de voet en probeert mythes door te prikken, te debunkten.	Corona Debunker - Medialogica
Facebook: het Third Party Fact Checking Program	<p>In Nederland zullen Agence France Presse (AFP) en Deutsche Presse Agentur (DPA) partners worden in het factcheckprogramma.</p> <p>Facebook, WhatsApp (van Facebook), Instagram (eveneens van Facebook), Microsoft, Reddit, LinkedIn, Twitter, YouTube (van Google) gaan samenwerken om nepberichten over het coronavirus snel te</p>	<p>>Facebook zet voor Nederland factcheckers in om corona-nepnieuws te bestrijden</p> <p>>Facebook, Reddit, Google, LinkedIn, Microsoft, Twitter and YouTube issue joint statement on misinformation</p>

	verwijderen en nieuws van de overheid en WHO te pushen.	
Poynter Institute: International Fact-Checking Network (IFCN)		>Fighting the Infodemic: The #CoronaVirusFacts Alliance >Database IFCN Covid-19 Misinformation (Database met desinformatie over COVID-19)

4: Welke partijen blijven achter in het informeren over nepnieuwsberichten over COVID-19, oftewel; waar liggen de blinde vlekken?

ORGANISATIE	DOEL SITE	OPMERKING
Dokter Media	uitleg en extra informatie bij medische nieuwsberichten	bericht nog niet over corona. Ze zullen voorlopig geen nieuwe berichten publiceren. Omdat hun aandacht momenteel ligt bij de zorg rond het coronavirus.
Facebookpagina Hoaxmelding	mensen kunnen meldingen maken van berichten wat ze verdenken als nepnieuws.	een bericht over corona. De pagina wordt door vrijwilligers beheerd. Laatste bericht was op 11 mei 2019. Wel 47.560 volgen de Facebookpagina.
De Volkskrant rubriek Klopt dit Wel?		nog geen artikelen te vinden over corona.
Steffie	helpen van kwetsbare mensen in de digitale wereld	corona.steffie.nl
Knack Factchecker	Belgisch tijdschrift	nog geen nepnieuwsberichten over het coronavirus ontkracht. Wel nieuwsberichten over het virus.
Open Embassy	zorgen dat nieuwkomers zinnig, gelijkwaardig en vlot hun weg in Nederland kunnen vinden.	Communicatie alleen op Facebook. Welcome App opgezet.

Mijn gezondheidsgids	Kennisplatform over gezondheid en zorg.	nog geen berichten over het coronavirus.
Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming	Op initiatief van het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP), de Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO) en de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW) ontwikkelt het Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming richtlijnen voor jeugdprofessionals en ondersteunt het ook bij de invoering ervan.	nog geen berichten over het coronavirus.
Les op afstand	Opgezet door Kennisnet	www.lesopafstand.nl
Leraar.nl	Website voor en door leraren. Helpen nu met online lesgeven.	www.leraar.nl
Alliantie Kinderarmoede	De Alliantie Kinderarmoede is ontstaan vanuit een samenwerking tussen Missing Chapter Foundation (maakt zich hard voor kind-inclusie), Alles is Gezondheid en het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ).	nog geen berichten over coronavirus. Alles is Gezondheid heeft ook nog geen berichten over het coronavirus. Missing Chapter geeft alleen aan dat hun evenementen niet door kunnen gaan.

5: Wat zijn de kwetsbare doelgroepen waar extra aandacht voor nodig is als het gaat om COVID-19 nepnieuws?

Mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB'ers)
Laaggeletterden (anderstaligen met taalniveau NT2 + mensen met Nederlands als moedertaal)

Senioren/ouderen
Minder digivaardige mensen
Anderstaligen (zoals arbeidsmigranten, tweede- en derde generatie migranten, expats)
Nieuwkomers
Dak- en thuislozen
Jongeren (sommigen voelen zich onaantastbaar)
Mensen met psychische problemen

Van: 5.1.2.e
 Cc: 5.1.2.e
 Onderwerp: RE: Brief desinformatie
 Datum: woensdag 1 april 2020 09:35:00
 Bijlagen: [Kamerbrief nieuwe ontwikkelingen beleidsinzet bescherming democratie tegen desinformatie.docx](#)

Beste allen,

Dit is hem geworden! Er staat één zin over desinfo en de EU. Daar zijn inmiddels via het SO RBZ ook vragen over gesteld (o.a. wat de EU tegen desinfo doet). BZ pakt deze vragen op.

Dank allen voor jullie input ☺

Ik hou jullie op de hoogte over het verdere proces (IAO etc.).

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 18:09

Aan: 5.1.2.e

@mindef.nl' 5.1.2.e

@mindef.nl' ; 5.1.2.e

cc: 5.1.2.e

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Met nog een toevoeging vanuit Defensie. Toch de wens om iets over EU veiligheidsperspectief te zeggen.

Indien hier vragen over komen kunnen we zeggen we dat de EU zelf ook actief communiceert over COVID, desnoods verwijzen we naar de pagina van de CIE hierover.

Ik stel voor dat iedereen uiterlijk morgen (woensdag) **09:15 uur** reageert op deze versie. 5.1.2.e heeft namelijk daarna in zijn agenda tijd voor Digidoc (ons systeem richting de minister).

Ik ga nu maar even een drankje nemen en alvast proosten op een goed resultaat met de brief ;)

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 17:46

Aan: 5.1.2.e

@minocw.nl>; 5.1.2.e

@minbuza.nl>; 5.1.2.e

@rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e

@minbuza.nl>;

5.1.2.e

@minjenv.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl>;

5.1.2.e

@minezk.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>; 5.1.2.e

@mindef.nl>; 5.1.2.e

@minvws.nl>; 5.1.2.e

@mindef.nl' 5.1.2.e

@mindef.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e @minvws.nl>

cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Zie compromis voorstel, hopelijk is dit voor iedereen oke ☺

Van: 5.1.2.e @minocw.nl>

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 17:25

Aan: 5.1.2.e minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e @nctv.minienv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e minienv.nl>; 5.1.2.e @nctv.minienv.nl>; 5.1.2.e @nctv.minienv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @nctv.minienv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>

cc: 5.1.2.e @minbzk.nl> 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Hi,

Ik ben niet de enige in deze werkgroep maar mijn inschatting is dat we er niet verstandig aan doen om deze passage toe te voegen. Bijgevoegd mijn inbreng.

5.1.2.e

Van: Mechelse, Amber [mailto:Amber.Mechelse@minbzk.nl]

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 17:10

Aan: 5.1.2.e

@minder.nl'; 5.1.2.e

cc: 5.1.2.e

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Voila, ook nog dank aan 5.1.2.e voor comments.

Ik maak nog even de nota af en dan stuur ik hem de lijn in hier.

5.1.2.e ik mail jullie daarna nog even over het proces qua meelesen jullie ministers.

Ik laat het jullie allen weten wanneer de brief in het IAO geagendeerd is.

Hij gaat dan samen met het MID + de nog te maken oplegger. Daar komen we morgen voor op de lijn.

Brief kan dan in de tussentijd de DG bereiken (dat is het punt vanaf waar het naar IAO gaat).

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 15:48

Aan: 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e @nctv.minienv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e

@minienv.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl'

5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e @nctv.minienv.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e [redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minezk.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>;
5.1.2.e [redacted]@mindef.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minvws.nl>;
5.1.2.e [redacted]@mindef.nl' 5.1.2.e [redacted]@mindef.nl>; 5.1.2.e [redacted]
5.1.2.e [redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minvws.nl>
cc: 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Sorry voor de spam, maar nog een goede verduidelijkende toevoeging van EZK, dan geeft iedereen feedback in de meest actuele versie.

5.1.2.e [redacted], dank, heb het overgenomen.

Van: 5.1.2.e [redacted]

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 15:24

Aan: 5.1.2.e [redacted]@minbuza.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minbuza.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minocw.nl'
<5.1.2.e [redacted]@minocw.nl>; 5.1.2.e [redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minezk.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>;
5.1.2.e [redacted]@mindef.nl' 5.1.2.e [redacted]@minvws.nl>;
5.1.2.e [redacted]@mindef.nl>; 5.1.2.e [redacted]
5.1.2.e [redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minvws.nl>
cc: 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Check, overgenomen.

Van: 5.1.2.e [redacted]k@minbuza.nl>

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 15:17

Aan: 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e [redacted]
5.1.2.e [redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minbuza.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minocw.nl'
5.1.2.e [redacted]@minocw.nl>; 5.1.2.e [redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minezk.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>;
5.1.2.e [redacted]@mindef.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minvws.nl>;
5.1.2.e [redacted]@mindef.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minvws.nl>
cc: 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Brief desinformatie

Dag 5.1.2.e,

Paragraaf prima zo wat mij betreft.

Wij blijven inderdaad graag weg van *namen en shamen* van landen in de brief of van teveel

leunen op het enkele EDEO rapport.

Voor wat puntjes op de i: ik zou er misschien een aparte paragraaf van maken. (Enter voor "Niet alleen in Nederland..."). Dat loopt m.i. meer vloeiend. Daarnaast misschien 'intentionele' voor desinformatie weghalen. Dat lijkt dubbel op.

Groet,

5.1.2.e

From: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Sent: dinsdag 31 maart 2020 14:56

To: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl' <5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' <5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>
cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>

Subject: Brief desinformatie

Importance: High

Hoi allen,

Zie de bijlage ☺

Hoor graag van jullie of de tekst zo oke is. Graag voor het einde van de dag (17:00), dan gaat hij morgen ochtend als eerste de lijn in (of vanavond al).
Lukt deze deadline je niet, geef me dan even een seintje.

Groeten,

5.1.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.e
 Aan: 5.1.2.e
 Onderwerp: RE: Veldscan en advies nepnieuws Covid-19
 Datum: woensdag 1 april 2020 16:54:02

Hoi 5.1.2.e ,
 Net nog even met 5.1.2.e gebeld. Ze bedoelde de factcheckers vooral om op de voorgestelde landingspagina links neer te zetten naar partijen die factchecks doen over het coronavirus. Dat is net anders dan hoe wij het gelezen hadden.

Met die landingspagina doelde ze op iets als blijfkritisch.nl ☺

Organisaties en instellingen kunnen dan verwijzen naar die site, zodat ze het wiel niet opnieuw hoeven uitvinden. Voor zo'n pagina zou er extra aandacht moeten zijn voor de kwetsbare groepen, die ook in het document worden benoemd.

5.1.2.e vind het prima om te schakelen met COM van BZK om te zien wat Mediawijzer kan betekenen. Ook hebben zij natuurlijk al best wat campagne-ervaring. Voor zover jullie dat nog niet hadden, haar telefoonnummer is 5.1.2.e . Stuk mag ook gedeeld worden, wel even de vraag om er rekening mee te houden dat het erg snel in elkaar gedraaid is, dus hier en daar typo's bevat. 5.1.2.e stuurt me nog een versie in Word-formaat.

Hopelijk verheldert dit iets en hopelijk kunnen we hier iets mee!

Met vriendelijke groeten,

5.1.2.e

.....
Directie Media en Creatieve Industrie
 Afdeling Mediabeleid
 Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
 Hofstoren | Rijnstraat 50 | 2515 XP Den Haag | Verdieping 7
 MENC/MB | Postbus 16375 | 2500 BJ Den Haag

5.1.2.e
 @minocw.nl
 W www.rijksoverheid.nl/ocw

.....
 Werkdagen ma t/m vrij

Van: 5.1.2.e
 Verzonden: woensdag 1 april 2020 14:26
 Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e
 CC: 5.1.2.e
 Onderwerp: RE: Veldscan en advies nepnieuws Covid-19
 Beste 5.1.2.e ,

Wat hebben jullie veel werk verzet in de afgelopen dagen om dit overzicht uit de grond te stampen! Heel veel dank daarvoor!

Wij gaan jullie stuk delen met communicatieafdelingen binnen de ministeries, vooral bij BZK wordt er de afgelopen dagen ook al aan het een en ander gedacht. Zeker jullie stuk over de doelgroepen helpt bij de gedachtevorming daar, net als de factcheck-initiatieven die er al zijn.

Mochten zij nog hulp nodig hebben, zouden we ze graag met jullie in contact brengen voor concrete ideeën. Jullie hebben natuurlijk al veel content gemaakt, met een stevige onderbouwing/onderlegger. Misschien kunnen ze daar dankbaar gebruik van maken, of naar jullie doorlinken...

Zelf zien wij niet zoveel in een meldpunt voor desinfo aan overheidskant of het door de overheid actief verzamelen van desinfo, meer omdat wij dat meer als taak zien voor de nieuwsmidia. Mochten jullie binnen het netwerk of de sector toch een bijdrage aan zoiets kunnen leveren, staat dat vanuit jullie eigen programma jullie natuurlijk vrij!

Nogmaals dank voor jullie vele werk! En: alsof ons Google Hangouts-gesprek was afgeluisterd, zag ik dit nog: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/03/31/corona-steffie-nl>

Met vriendelijke groeten,

5.1.2.e

.....
Directie Media en Creatieve Industrie
 Afdeling Mediabeleid
 Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Hoftoren | Rijnstraat 50 | 2515 XP Den Haag | Verdieping 7
MENC/MB | Postbus 16375 | 2500 BJ Den Haag

5.1.2.e

@minocw.nl

W www.rijksoverheid.nl/ocw

Werkdagen ma t/m vrij

Van: [redacted] @mediawijzer.net]

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 12:47

Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e

CC: 5.1.2.e

Onderwerp: Veldscan en advies nepnieuws Covid-19

Beste 5.1.2.e,

Bijgaand treffen jullie de resultaten van ons vooronderzoek en ons advies aan.

Neem bij vragen gerust contact op en natuurlijk helpen wij graag bij de verdere uitvoer van de plannen.

Hartelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e @Mediawijzer | @mediawijzNL

Het zijn de Media Ukkie Dagen! In deze ongewone tijd zal in veel jonge gezinnen flink gebruik gemaakt worden van media. We beantwoorden 7 herkenbare opvoedvragen, geven tips & tools en publiceren nieuw Iene Miene Media-onderzoek. Praat online mee via #MUD20!



Postadres: Postbus 1060, 1200 BB Hilversum

Bezoekadres: Media Parkboulevard 1, 1217 WE Hilversum

Mediawijzer.net - Platform voor mediawijsheidprofessionals

Mediawijsheid.nl - De betrouwbare wegwijzer in veilig en slim gebruik van (digitale) media

HoeZoMediawijs.nl - Jeugdwebsite over leuk, veilig en slim gebruik van (sociale) media

Op ma 30 mrt. 2020 om 18:49 schreef Glorie, Maarten <m.glorie@minocw.nl>:

Hoi,

Super dat jullie zo goed bezig zijn!

Het mailadres van Amber is:

Amber.Mechelse@minbzk.nl

Alvast dank!

Groeten,

Maarten

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 30 mrt. 2020 om 18:42 heeft 5.1.2.e @mediawijzer.net> het volgende geschreven:

Dag 5.1.2.e,

We zijn met de laatste stappen van het vooronderzoek bezig en hopen vanavond/ morgenochtend de laatste input te ontvangen en te kunnen verwerken. Morgen komt het document zsm jullie kant op.

Hebben jullie voor mij ook het mailadres van 5.1.2.e

Hartelijke groet (ook namens **5.1.2.e**



5.1.2.e | [@Mediawijzer](#) | [@mediawijsNL](#)

Het zijn de [Media Ukkie Dagen](#)! In deze ongewone tijd zal in veel jonge gezinnen flink gebruik gemaakt worden van media. We beantwoorden [7 herkenbare opvoedvragen](#) geven [tips & tools](#) en publiceren nieuw [Iene Miene Media-onderzoek](#). Praat online mee via [#MUD20](#)!



Postadres: Postbus 1060, 1200 BB Hilversum

Bezoekadres: Media Parkboulevard 1, 1217 WE Hilversum

[Mediawijzer.net](#) - Platform voor mediawijsheidprofessionals

[Mediawijsheid.nl](#) - De betrouwbare wegwijzer in veilig en slim gebruik van (digitale) media

[HoeZoMediawijs.nl](#) - Jeugdwebsite over leuk, veilig en slim gebruik van (sociale) media

Kennisupdate desinformatie d.d. 20-04-20

Trends periode 27-03-2020 – 19-04-2020:

DUIDING

- De meest in het oog springende trend is natuurlijk het narratief dat 5G technologie linkt aan de Covid-19 uitbraak. De sabotageacties tegen telecommasten hebben als neveneffect dat dit een onderwerp is geworden in de mainstream media. Het meest dominante verhaal daarbinnen is de angst dat 5G straling het menselijk immuunsysteem verzwakt. Opvallend is dat, naast veroordelende analyses, deze angst neutraal wordt beschreven in de media. Het narratief heeft een 'schaalsprong gemaakt' waardoor actieve informatievoorziening en 'debunkten' de discussie op korte termijn niet zullen verstommen.
- Acceleratie is een kernbegrip van deze tijd: De mondiale Covid-19 crisis lijkt des- en misinformatie in een staat van versnelling te brengen. De wereldwijde behoefte aan informatie en duiding verhoogt het volume en het tempo waarin misinformatie en desinformatie zich verspreiden. De methodes en technieken ontwikkelen mee; verspreidingstactieken veranderen sneller, de kennis neemt snel toe en daarmee ook de 'countervailing measures' bij techbedrijven, overheden en gespecialiseerde organisaties.
- Met het toegenomen belang van 'big-tech' in de informatievoorziening tijdens de crisis komt ook kritiek op de vertraging tussen beleidsvoornemens de implementatie ervan, met name bij Facebook. Er is aandacht voor het feit dat Facebook vooral met waarschuwinglabels werken en slechts een klein deel van de door factcheckers gemarkeerde berichten rondom Covid-19 verwijdt. Daarnaast is er kritiek omdat Engelstalige content beter gemodereerd lijkt te worden waardoor in bijvoorbeeld Spaanse en Italiaanse taalgebieden meer desinformatie zou circuleren.
- Des- en misinformatie over Covid-19 lijkt vaak aan te haken bij narratieven uit het verleden. Het mondiale 5G verzet is bijvoorbeeld actief geholpen door des- en misinformatieverspreiding in voorgaande jaren. Bestaande 'fringe' netwerken en ecosystemen (complotdenkers, altright, anti-overheidssentiment) functioneren als een 'gateway' voor de verspreiding en cultivering van des- en misinformatie.
- Dit laatste kan ook verklaren waarom de Covid-19 uitbraak nu wordt gekoppeld aan bestaande haatdragende narratieven zoals antisemitisme en moslimhaat.

BRONNEN

I. KENNIS

Verspreiding desinfo op Twitter

Wetenschapper Marc Owen Jones maakt op 4 april inzichtelijk hoe een schadelijk narratief zich verspreidt over Twitter. In een analyse van 22.000 twitterberichten over de relatie 5G en Corona concludeert hij dat enkele twitteraars met miljoenen volgers de belangrijkste verspreiders zijn. Daarnaast concludeert hij dat het narratief opvallend veel wordt gedeeld in pro-trump kringen en dat er aantoonbaar sprake is van kunstmatige versterking door de gecoördineerde inzet van botnetwerken.

Dezelfde Marc Owen Jones signaleert sinds 18-04-2020 een gecoördineerde botnetaanval op het Twitteraccount van Bill Gates vanuit het netwerk van pro-Trump stemmers en complotdenkers.

*Bron: Twitter/marcowenjones/
dd. 04-04-2020*

buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte verzoek

II. TECHNOLOGIE

buiten reikwijdte verzoek

WhatsApp/doorsturen berichten

Techsite The Verge schrijft dat berichten die naar vijf mensen of meer zijn doorgestuurd, worden geschaard in de categorie "vaak". Die kunnen vervolgens dan nog maar naar één persoon worden doorgestuurd. In een blogpost schrijft de chatdienst dat het een "aanzienlijke toename" heeft gezien van het aantal doorgestuurde berichten die "die gebruikers kunnen overrompelen en die bijdragen aan het verspreiden van desinformatie over het coronavirus". Deze maatregel moet dat tegengaan. Door de opzet van WhatsApp, de dienst is dusdanig versleuteld dat het voor 't bedrijf zelf niet mogelijk is om mee te kijken, is het erg lastig om nepnieuws tegen te gaan. Met deze nieuwste aanpassingen en eerder bijvoorbeeld het label 'doorgestuurd' (wat boven doorgestuurde berichten verschijnt) doet het bedrijf toch pogingen het probleem aan te pakken.

Bron: NOS liveblog

dd. 07/04/2020

Wenen/chatbots

De stad Wenen bestrijdt Nepnieuws door zelf bots in te zetten. In dit geval een chatbot die vragen van burgers over Corona zelfstandig kan beantwoorden. De bots beschikken over een tabel van 170 antwoorden op mogelijke vragen over maatregelen, verkeer, werk school en andere zaken die burgers treffen.

Bron: www.themayor.eu

dd. 19 april 2020

III Nieuws

Covid-19 als biomedisch wapen overdacht in NRC

NRC besteedt aandacht aan de theorie dat het Covid-19 virus is ontsnapt uit een biomedisch laboratorium in Wuhan. De insteek is dat de theorie inzet is geworden van een hoogoplopende propagandastrijd tussen China en de regering Trump. Het artikel stelt dat de theorie begon als een complottheorie en verspreid werd via pro-Trump media (Fox News), maar dat inmiddels ook progressieve media (The Washington Post, The Atlantic) het verhaal zien als serieuze mogelijkheid.

In het artikel wordt gefilosofeerd over de diplomatieke implicaties wanneer het waar zou zijn ook al zijn er geen aanwijzingen. De krant kiest met die invalshoek geen partij, maar geeft wel maximaal ruimte aan het narratief.

Bron: NRC

dd. 16/04/2020

Desinformatiebestrijding op Facebook

De Daily Telegraph besteedt aandacht aan de desinformatiebestrijding door Facebook. De krant merkt op dat maar 3 procent van alle berichten die desinformatie bevatten in relatie tot Covid-19 wordt verwijderd. De krant baseert zich op het cijfer van 40 miljoen berichten die door onafhankelijke factcheckers als vals zijn beoordeeld. Hier van wordt uiteindelijk een miljoen berichten verwijderd, de rest krijgt een waarschuwingslabel.

Bron: LexisNexis Nieuwsupdate:

dd. 17/04/2020

5G sabotageacties (meerdere bronnen)

Veel media (binnen- en buitenland) besteden, naar aanleiding van de brandstichtingen in 5G masten, aandacht de complottheorie dat er een relatie bestaat tussen de wereldwijde uitrol van 5G technologie en de uitbraak van Covid-19. Een kleine bloemlezing:

- Trouw: vernielen van zendmasten is veel schadelijker voor de volksgezondheid dan 5G (17-04-2020)
- Het Parool: De motieven van de bonte 5G beweging (18-04-2020)
- Volkskrant: Net als religie geven complottheorieën houvast (17-04-2020)
- NPO, radio1: 5G gekkies zijn zo gek nog niet (16-04-2020)
- Nu.nl: Waarom gezondheidsrisico's 5G zo moeilijk te bewijzen zijn (16-04-2020)
- Elseviers Weekblad: in uitzonderlijke tijden verdient 5G terreur uitzonderlijk harde aanpak (16-04-2020)
- Eindhovens Dagblad: Stralingsactivist uit Nuenen over tegenstanders zendmasten: 'Ze zijn zwaar gefrustreerd' (14-04-2020)

Enkele uitzondering daargelaten tonen de meeste achtergrondartikelen begrip voor de zorgen van de 5G activisten. De sabotageacties worden zonder uitzondering veroordeeld, de kwaliteitskranten zijn echter opvallend mild over de motieven en de angsten van mensen. Hier en daar worden personen opgevoerd die overduidelijk waandenkbeelden koesteren en overlopen van wantrouwen, maar dat is geen regel. Op de meeste geïnterviewden wordt geen karaktermoord gepleegd. Over de relatie tussen 5G straling en gezondheidsrisico's nemen de kranten meestal een neutrale positie in (deze risico's zijn niet bewezen). Daarmee lijkt de zorg van een groep die vooral bestond binnen 'special interest' domeinen op het internet nu geaccepteerd binnen de mainstream media. De vraag is wat dit gaat betekenen voor o.a. de bestrijding van desinformatie over dit thema.

Gecoördineerde anti-islamcampagne

The Independent stelt dat vanuit extreemrechtse kringen een gecoördineerde campagne is gestart om moslims verantwoordelijk te houden voor de verspreiding van covid-19. Door oude filmpjes van bijeenkomsten online te zetten wordt de associatie verspreidt dat de moslimgemeenschap de lockdownmaatregelen negeert. De verwachting is dat deze campagne gedurende de Ramadan verder zal groeien. Al eerder signaleerde EuvsDisinfo dat vanuit extreemrechtse en complotkringen de uitbraak aan anti-semitisch sentiment werd gekoppeld door deze bv. Toe te schrijven aan George Soros

Bron: lexisnexis Nieuwsupdate

20/04/2020

Navo en nieuwe dreigingen

Navo-Generaal Olivier Rittmann geeft in een interview met 'The daily Telegraph' toe dat de Navo niet echt een 'first responder' was in de uitbraak van het Covid-19 virus binnen de lidstaten. De Navo is nog teveel georganiseerd naar een klassieke dreiging en reageert nog niet adequaat genoeg op asymmetrische dreigingen zoals cyberaanvallen, desinformatiecampagnes, klimaatverandering en laterale pandemieën.

Bron: LexisNexis nieuwsupdate

dd. 20/04/2020

China/desinfo

The independent stelt in een opinieartikel dat China transparant moet zijn over de uitbraak van het virus. In het artikel wordt gesteld dat verschillende inlichtingendiensten een grote Chinese desinformatiecampagne hebben vastgesteld die tot doel heeft om de sporen van de uitbraak te wissen.

Bron: LexisNexis Nieuwsupdate

dd. 16/04/2020

Positie techbedrijven

Het NRC beschrijft de wereld na de Covid-19 crisis in vijf trends. Een daarvan is de versterkte positie van big tech. Was er voor de crisis veel kritiek op deze bedrijven, nu zijn ze uitermate handig vanwege de mogelijkheden om bv. Online locatiedata en reisbewegingen te delen en desinformatie te bestrijden. De digitale economie is van groot vitaal belang gebleken en techbedrijven laten zich van zijn beste en meest coöperatieve kant zien.

bron NRC Handelsblad

dd. 11/04/2020

Groot-Brittanië/Deep Fake technologie

buiten reikwijdte verzoek



buiten reikwijdte verzoek

Antivaxxbeweging/desinformatie

Trouw journaliste Catharina Bakker vraagt zich af hoe burgers met een anti-vaccinatie opvatting moeten worden benaderd wanneer het Covid-19 vaccin op te markt is. Naast klassieke groepen die uit levensbeschouwelijke overtuiging tegen vaccinaties is kan de anti-vaxxbeweging op internet een sterke opleving krijgen, al dan niet gestimuleerd door nepnieuws.

Bron: Lexisnexis nieuwsupdate

dd. 19/04/2020

Infodemie/psychologie van de mediaconsument

Hoogleraar-emeritus Henri Beunders stelt in De Groene Amsterdammer dat de huidige infodemie rond Covid-19 (de informatie overload) ons emotioneel uitdaagt: bij tegenstrijdige informatie gaan we (on)bewust zaken negeren die we niet willen zien en dat zit een goed oordeel over hoe te handelen in de weg. Dit is een belangrijk aspect bij het bestrijden van desinformatie: mensen moeten zich wel juist willen informeren.

Bron: De Groene Amsterdammer

dd. 27/04/2020

Europa/propagandaoorlog

Kris van Haver stelt in het Belgisch weekblad 'De Tijd' dat Europa niet is opgewassen tegen de Russische en Chinese propaganda-oorlog. "Rusland en China schenkt met behulp van een online trollenleger, mondkapjes en medische apparatuur. Dat een groot gedeelte daarvan onbruikbaar is doet niet terzake. Wat resoneert is het gebaar en het gebrek aan Europese hulpvaardigheid in de eerste weken.

Bron: De Tijd

dd. 27/04/2020

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Terugkoppeling call G7 desinfo en analyse Canada
Datum: donderdag 2 april 2020 14:51:56

Hi 5.1.2.e

Thanks! Volgende call is a.s. dinsdag om 16.00. Vanwege informele karakter geen agenda. 5.1.2.a

We kunnen even overleggen waar onze aandachtspunten liggen en of er informatie is die wij zouden willen delen. Ook als we vragen hebben aan een van de deelnemers (misschien aan EDEO over rapport EP dat in RAS verscheen, om maar even iets te bedenken) kunnen we die daar stellen. 5.1.2.a
 5.1.2.a dus we kunnen denk ik ook veel van ze leren.

H groet,

5.1.2.e

From: 5.1.2.e

Sent: donderdag 2 april 2020 14:27

To: 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl

Cc: 5.1.2.e

Subject: RE: Terugkoppeling call G7 desinfo en analyse Canada

Hi 5.1.2.e

Jouw voorstel klinkt goed wat mij betreft! wanneer is de volgende call? Misschien kunnen we dan op basis van beschikbaarheid even kijken wie van ons (BZK, DEF of NCTV) dan nog meer aansluit naast jullie.

En is er een agenda oid?

Groet! 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbuza.nl>

Verzonden: woensdag 1 april 2020 13:07

Aan: 5.1.2.e @nctv.minijenv.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minijenv.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl

CC: @minbuza.nl>

Onderwerp: RE: Terugkoppeling call G7 desinfo en analyse Canada

Dag 5.1.2.e

Etherdiscipline is in deze tijden van thuiswerken sowieso een niet te miskennen goed! Goed dat jullie interesse hebben.

Ik was er overigens vergeten bij te zeggen dat dit groepje in deze videocall al tijdje bezig zijn en NL pas op een later tijdstip op suggestie van Canada is uitgenodigd, via onze counterparts. De videocall is heel informeel van aard en de deelnemende organisaties zijn telkens door één persoon vertegenwoordigd (EDEO waren er twee). In het G7 RRM netwerk zijn dat doorgaans de BZ'en. Om zo goed mogelijk aan te sluiten op het karakter van dit initiatief zou een voorstel dan kunnen zijn om per keer met niet meer dan twee NLse vertegenwoordigers deel te nemen, waaronder BZ en een ander ministerie. Voorbereiding waar relevant pakken we dan samen op.

Groet,

5.1.2.e

From: 5.1.2.e @nctv.minijenv.nl>

Sent: woensdag 1 april 2020 12:42

To: 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e minbzk.nl

Cc: 5.1.2.e @minbuza.nl>

Subject: RE: Terugkoppeling call G7 desinfo en analyse Canada

Dag 5.1.2.e

Dank voor je mail en de terugkoppeling, het is voor ons zeker interessant om deel te nemen! ik snap dat met 6 mensen inbellen en door elkaar praten niet handig is, maar we zouden vooraf etherdiscipline kunnen afspreken. Bijv. door meeluisteren mogelijk te maken en vooraf onderwerpen opstellen waar we meer over zouden willen weten die 1 of 2 personen uitdragen oid?

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbuza.nl>

Verzonden: woensdag 1 april 2020 12:35

Aan: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl

Cc: 5.1.2.e @minbuza.nl>

Onderwerp: RE: Terugkoppeling call G7 desinfo en analyse Canada

Hoi 5.1.2.e ,

Indien jullie analisten ook interesse hebben een keer aan te sluiten bij dit soort calls kunnen we dat natuurlijk faciliteren trouwens. Ik kan mij voorstellen dat het gedeelde ook voor jullie relevant is en we mogelijk zelf een bijdrage willen leveren. Bijvoorbeeld over onze aanpak. Daarbij wil ik er wel voor waken dat NL met zes mensen inbelt en een kakofonie veroorzaakt of dat we telkens een breed afstemmingscircuit in moeten gaan. We zullen in ieder geval na elke call terugkoppelen en waar nodig jullie betrekken in voorbereiding uiteraard (en ook t.z.t. evalueren of deelname van toegevoegde waarde blijft). Ik hoor het graag indien interesse.

Groetjes,

5.1.2.e

From: 5.1.2.e

Sent: woensdag 1 april 2020 12:31

To: 5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e

@rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minjenv.nl>;

5.1.2.e nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e

@minezk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>;

5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>;

5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>;

5.1.2.e @nctv.minjenv.nl' 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>

Cc: 5.1.2.e @minbuza 5.1.2.e

@minbuza.nl>

Subject: Terugkoppeling call G7 desinfo en analyse Canada

Dag iedereen,

Gisteren namen 5.1.2.e en ik deel aan een call tussen **EDEO, VS, Canada (G7) en NATO**

StratCom over desinfo rond Covid-19 – op uitnodiging van Canada. Bij deze korte weergave van de noemenswaardigheden uit de analyses van de gesprekspartners die mogelijk voor jullie dossiers ook relevant zijn. Ook met dank aan 5.1.2.e! Ik mis vast een paar mensen op de distributielijst. Daarom gelieve door te zetten binnen jullie organisaties waar relevant.

5.1.2.a

[Redacted text block containing multiple paragraphs of obscured content]

Groeten,

5.1.2.e

+++

• 5.1.2.a

[Redacted text block]

Beste allen,

Dank voor jullie snelle input! De brief is inmiddels naar het IAO gestuurd. Ons departementaal crisis centrum heeft helaas besloten om vanwege de enorme hoeveelheid stukken die er al naar het IAO gaat, om nu het MID (plus oplegger) niet te sturen. Maandag ochtend om 10:00 uur komt het IAO fysiek bijeen, als er dan nog desinfo vragen zijn dan kan de BZK persoon daar aanbieden om alsnog het MID + oplegger rond te sturen. Voor mijzelf geen ideale uitkomst, was denk ik wel goed geweest als het IAO ook het MID kende, maar ik snap ook dat zij al overladen worden met andere relevante stukken. Ik laat jullie maandag weten of er nog iets uit het IAO is gekomen.

Ter achtergrond: Het IAO is het voorportaal voor de Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (hoog ambtelijk) en de Ministeriele Commissie Crisisbeheersing. Vanuit ons zit er een (coördinerend) adviseur crisisbeheersing in en/of een inhoudelijk adviseur. Ik heb helaas geen deelnemerslijstje dus ik weet niet wie er per departement in zit. Ter info nog de recente versie van de Kamerbrief en de oplegger die we voor het IAO hadden gemaakt.

Hebben besloten om apart een oplegger voor het DO te maken omdat het DO ook om een aantal besluiten wordt gevraagd over het MID, maar ook over red teaming. Komen we maandag bij jullie voor op de lijn.

Alvast een fijn weekend!

Groeten,
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: vrijdag 3 april 2020 12:04
Aan: 5.1.2.e
@mindef.nl'; 5.1.2.e
5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e
cc: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Verslag IWG + oplegger MID
Hi.

5.1.2.i

Bijgevoegd nog enkel tekstvoorstel bij mediawijsheid.

Gr.
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl]
Verzonden: vrijdag 3 april 2020 9:13
Aan: 5.1.2.e [redacted]@mindef.nl'; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minezk.nl; 5.1.2.e [redacted]
cc: 5.1.2.e [redacted]
Onderwerp: RE: Verslag IWG + oplegger MID

5.1.2.i

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e [redacted]@minjenv.nl>
Verzonden: vrijdag 3 april 2020 09:04
Aan: 5.1.2.e [redacted]@minbuza.nl>; 5.1.2.e [redacted]@mindef.nl'
5.1.2.e [redacted]@mindef.nl>; 5.1.2.e [redacted]@rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]@nctv.minjenv.nl>;
5.1.2.e [redacted]@minbuza.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minocw.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]@nctv.minjenv.nl>;
5.1.2.e [redacted]@minezk.nl; 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>;
5.1.2.e [redacted]@mindef.nl; 5.1.2.e [redacted]@minvws.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minvws.nl>
cc: 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Verslag IWG + oplegger MID

5.1.2.i

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e [redacted]@minbuza.nl>
Verzonden: vrijdag 3 april 2020 08:56
Aan: 5.1.2.e [redacted]@minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]@mindef.nl'
5.1.2.e [redacted]@mindef.nl>; 5.1.2.e [redacted]@rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>; 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e [redacted]

5.1.2.e @minbuza.nl; 5.1.2.e @minocw.nl; 5.1.2.e
@nctv.minjenv.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl;
5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @mindef.nl;
5.1.2.e @minvws.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl;
5.1.2.e @minvws.nl
cc: 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl;
5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl

Onderwerp: RE: Verslag IWG + oplegger MID

Dag allen,

5.1.2.i

Groet,

5.1.2.e

From: 5.1.2.e @minjenv.nl>

Sent: vrijdag 3 april 2020 07:48

To: 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e rijksoverheid.nl;
5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl;
5.1.2.e @minbuza.nl; 5.1.2.e
@minbuza.nl; 5.1.2.e @minocw.nl; 5.1.2.e
@nctv.minjenv.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl;
5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @mindef.nl;
5.1.2.e @minvws.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl;
5.1.2.e @minvws.nl
Cc: 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl;
5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl

Subject: RE: Verslag IWG + oplegger MID

Hoi 5.1.2.e,

5.1.2.i

A large rectangular area of the email body is completely redacted with a solid black box, obscuring all text and content below the 'Hoi 5.1.2.e,' line.

5.1.2.i

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e @mindef.nl>

Verzonden: donderdag 2 april 2020 20:04

Aan: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e

@nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e @minbuza.nl; 5.1.2.e

@minjenv.nl; 5.1.2.e @minbuza.nl;

5.1.2.e @minocw.nl; 5.1.2.e @nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e

@nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e @minezk.nl;

5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @minvws.nl; 5.1.2.e

@nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e @minvws.nl

cc: 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl;

5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl

Onderwerp: RE: Verslag IWG + oplegger MID

Dag 5.1.2.e, all,

5.1.2.i

Verder geen opmerkingen.

Hartelijke groet,

5.1.2.e

From: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>

Sent: donderdag 2 april 2020 15:57

To: 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e

@nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e @minbuza.nl; 5.1.2.e

@minjenv.nl; 5.1.2.e

@minbuza.nl; 5.1.2.e @minocw.nl; 5.1.2.e @minocw.nl; 5.1.2.e

@nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e

@nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e @minezk.nl;

5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e

@mindef.nl; 5.1.2.e @minvws.nl; 5.1.2.e

@mindef.nl; 5.1.2.e @nctv.minijenv.nl;

5.1.2.e @minvws.nl>

Cc: 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e

@minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e

@minbzk.nl>

Subject: Verslag IWG + oplegger MID

Dag allen,

Bijgevoegd het concept verslag van de IWG van dinsdag en de oplegger voor de twopager van het MID.

Aan jullie het verzoek om uiterlijk **morgen om 12 uur** commentaar te leveren.

De deadline is kort omdat de Kamerbrief samen met de oplegger en de twopager morgen verstuurd moeten worden naar het IAO.

Anders gaan we vertraging oplopen met de brief, dat zou natuurlijk heel zonde zijn.

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
Onderwerp: FW: <https://www.bellingcat.com/news/2020/04/03/how-coronavirus-disinformation-gets-past-social-media-moderators/>
Datum: maandag 6 april 2020 10:42:44

Ter info

Van: 5.1.2.e
Verzonden: maandag 6 april 2020 10:42
Aan: 5.1.2.e
Onderwerp: <https://www.bellingcat.com/news/2020/04/03/how-coronavirus-disinformation-gets-past-social-media-moderators/>

Ter info.

5.1.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 5.1.2.e @mindef.nl
Aan: 5.1.2.e @minjenv.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl; 5.1.2.e @minbuza.nl; 5.1.2.e @minbuza.nl; 5.1.2.e @minocw.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl; 5.1.2.e @minocw.nl; 5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl; 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Verslag IWG + oplegger MID
Datum: maandag 6 april 2020 18:59:56

Dag 5.1.2.e

5.1.2.i

Het grote voordeel in deze discussie is dat ik hier geen eindoordeel in hoeft te geven. De feedback was ter overweging. Ik laat het derhalve graag aan anderen om de definitieve koers te bepalen.
 Hartelijke groet,

5.1.2.e

From: Winkel - Boer, drs. B.T. - BD/DRC/CV nl>

Sent: vrijdag 3 april 2020 07:48

To: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbuza.nl; 5.1.2.e @minbuza.nl;

5.1.2.e @minocw.nl; 5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minvws.nl; 5.1.2.e @minvws.nl

Cc: 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl;

5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl

Subject: RE: Verslag IWG + oplegger MID

Hoi 5.1.2.e

5.1.2.i

Groet,

5.1.2.e

5.1.2.i

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e @mindef.nl>

Verzonden: donderdag 2 april 2020 20:04

Aan: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e
@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl; 5.1.2.e
@minjenv 5.1.2.e @minbuza.nl;

5.1.2.e @minocw.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e
@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e minezk.nl;

5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @minvws.nl; 5.1.2.e
@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl

cc: 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl;

5.1.2.e @minbzk.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl

Onderwerp: RE: Verslag IWG + oplegger MID

Dag 5.1.2.e, all,

5.1.2.i

Verder geen opmerkingen.

Hartelijke groet,

5.1.2.e

From: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>

Sent: donderdag 2 april 2020 15:57

To: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e

@minjenv.nl>; 5.1.2.e

@minbuza.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl' 5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>;

5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

@mindef.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>; 5.1.2.e

@mindef.nl>; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>;

5.1.2.e @minvws.nl>

Cc 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>

Subject: Verslag IWG + oplegger MID

Dag allen,

Bijgevoegd het concept verslag van de IWG van dinsdag en de oplegger voor de twopager van het MID.

Aan jullie het verzoek om uiterlijk **morgen om 12 uur** commentaar te leveren.

De deadline is kort omdat de Kamerbrief samen met de oplegger en de twopager morgen verstuurd moeten worden naar het IAO.

Anders gaan we vertraging oplopen met de brief, dat zou natuurlijk heel zonde zijn.

Hartelijke groet,

5.1.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.e
 Aan: 5.1.2.e
 Cc: 5.1.2.e@minerk.nl; 5.1.2.e
 Onderwerp: RE: Actie op onjuiste informatie over relatie tussen Covid-19 en 5G
 Datum: dinsdag 7 april 2020 15:27:52

Ha 5.1.2.e

Dank voor deze update! Goed om de IWG hier over te informeren ☺ Als jullie behoefte hebben aan ondersteuning vanuit de IWG, laat het ons vooral dan even weten. Indien gewenst kunnen we jullie ook helpen richting de techbedrijven (maar als ik het goed lees, loopt dit prima). Verder voor nu geen vragen, wel eng dat dit nu ook echt in NL speelt...

Hartelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: dinsdag 7 april 2020 10:06

Aan: 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @minjenv.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl; 5.1.2.e @minbuza.nl; 5.1.2.e @minbuza.nl;
 5.1.2.e @minocw.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl;
 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl;

5.1.2.e

cc: 5.1.2.e

5.1.2.e

Onderwerp: Actie op onjuiste informatie over relatie tussen Covid-19 en 5G

Beste collega's,

In het kader van informatie-uitwisseling kort bericht vanuit EZK. Zoals jullie misschien hebben gelezen leggen sommige mensen inmiddels een verband tussen Covid-19 en 5G. Er zijn zelfs antennes van mobiele netwerkaanbieders in brand gestoken en vernield in zowel Nederland als het VK. Mijn collega 5.1.2.e is inmiddels samen met onze directie communicatie (incl. ons lid van het MID) bezig om daar actief tegen op te treden. Hieronder een korte terugkoppeling van hen. Indien er vragen zijn dan verneem ik het graag.

Groet,

5.1.2.e

- Er zijn op enkele plekken in het land antennes en masten vernield. Dit heeft zich dit weekend ook voorgedaan in het VK. De desinformatie rondom 5G en het coronavirus lijkt hier in een rol in te spelen. Zo wordt er geclaimd dat 5G bijdraagt aan een snelle verspreiding van het virus doordat het immuunsysteem wordt aangetast en complottheorieën zoals dat 5G als een biologisch wapen wordt gebruikt. De berichten die hierover op het internet circuleren zijn wetenschappelijk ongefundeerd. Er is geen verband tussen 5G en het coronavirus.
- De impact van de vernielingen is groot. In deze crisistijd wordt er alles aan gedaan om de continuïteit van onze telecomnetwerken te garanderen. Dat is cruciaal voor de nood- en hulpdiensten om hun werk te kunnen doen; voor de bereikbaarheid van 1-1-2 en de zorg. Maar we zijn ook massaal aan het thuiswerken, er vindt onderwijs op afstand plaats en we onderhouden contact met familieleden en vrienden via de mobiele netwerken.
- 5.1.2.i
- Op dit moment wordt er verder gekeken wat er gecommuniceerd kan worden vanuit de Rijksoverheid. Deze actie loopt nog. Het idee is dat er actief gecommuniceerd moet worden over dit onderwerp gezien bovenstaand belang en het feit dat er signalen zijn dat er actiegroepen zijn die verdere acties willen ondernemen.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e 5.1.2.e @mindef.nl
Onderwerp: RE: G7 RRM likeminded call morgen
Datum: dinsdag 7 april 2020 11:32:26

Dag 5.1.2.e

Dank voor je antwoord en jammer dat jullie vanwege Webex niet kunnen deelnemen. Bij deze dan afspraak dat ik jullie goed op de hoogte houd.

5.1.2.i Aanvullende duiding
altijd welkom!

Groet,

5.1.2.e

From: 5.1.2.e

Sent: dinsdag 7 april 2020 11:19

To: 5.1.2.e

Cc: 5.1.2.e @mindef.nl

Subject: RE: G7 RRM likeminded call morgen

Dag 5.1.2.e,

Ik heb even 5.1.2.e, mijn collega op desinfo, gevraagd of zij kan aansluiten, maar ze wees me erop dat wij bij NCTV itt andere departementen geen Webex gebruiken. Helaas kunnen we daardoor dus ook niet deelnemen aan de call. Maar dank nogmaals voor de uitnodiging en ik zie uit naar de terugkoppeling!

Groet, 5.1.2.e

5.1.2.i

Van: 5.1.2.e @minbuza.nl>

Verzonden: maandag 6 april 2020 15:55

Aan: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>

cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl

Onderwerp: RE: G7 RRM likeminded call morgen

P.s. ook heel benieuwd wat jullie analisten hier op zien trouwens!

From: 5.1.2.e

Sent: maandag 6 april 2020 15:27

To: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>

Cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; Hilali, M. - BD/PSD

5.1.2.e@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>;

5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>

Subject: G7 RRM likeminded call morgen

Dag 5.1.2.e,

Hopelijk alles goed! We hadden het er vorige week al even over: morgen weer informele call met de likeminded van de likeminded ;-)) in het kader van G7 Rapid Response Mechanism op uitnodiging van Canada. 5.1.2.a

Wil jij morgen ook deelnemen? Dan vraag ik om de uitnodiging ook aan jou uit te doen. Ik zal in ieder geval zelf inbellen. Het verloopt via Webex. Zelf ben ik in ieder geval benieuwd naar wat deze partners zien of analyseren 5.1.2.a

5.1.2.a

H groet,

5.1.2.e

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e
Onderwerp: FW: DMM 15 april - documenten
Datum: dinsdag 14 april 2020 09:35:29
Bijlagen: [PDD\(2020\)0045.docx](#)

Ter info. Lijkt me wel relevante info.

Mvg

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: donderdag 9 april 2020 17:33

Aan: 5.1.2.e

@minbuza.nl

Onderwerp: FW: DMM 15 april - documenten

Collega's,

In de bijlage het **NATO STRATEGIC COMMUNICATIONS FRAMEWORK ON
NATO'S RESPONSE TO COVID-19**

Groet, 5.1.2.e

From: 5.1.2.e @minbuza.nl>

Sent: Thursday, April 9, 2020 17:26

To: 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; Bosch, 5.1.2.e

@minbuza.nl>; 5.1.2.e

@minbuza.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e

@minbuza.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>;

5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>;

5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e

@minbuza.nl>

Subject: RE: DMM 15 april - documenten

Die laatste (stratcom framework) net binnen.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 5.1.2.e
 Aan: 5.1.2.e
 Cc: 5.1.2.e
 Onderwerp: FW: Nieuwscheckers.nl: Vervalst screenshot Telegraaf.nl claimt verband coronavirus en 5G
 Datum: zondag 12 april 2020 20:17:46

Ha collega's,

Ter info dit bericht van Nieuwscheckers voor zover nog niet gezien. Mocht aanvullend op wat al loopt (met oa verklaring nctv, politieonderzoek en woordvoering Grapperhaus) meedenken vanuit de IWG gewenst zijn, dan horen we het graag.

5.1.2.e

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>
 Datum: zondag 12 apr. 2020 3:51 PM
 Onderwerp: Nieuwscheckers.nl: Vervalst screenshot Telegraaf.nl claimt verband coronavirus en 5G

Vervalst screenshot Telegraaf.nl claimt verband coronavirus en 5G

Sinds enkele dagen circuleert online een vervalst screenshot van een Telegraafbericht met de kop: 'Zuid-Korea: verband gevonden tussen corona en 5G.' Een dergelijk bericht heeft nooit op Telegraaf.nl gestaan: iemand heeft een bestaand bericht vervalst om de complottheorie te verbreiden dat het 5G-netwerk de ware oorzaak is van COVID-19.

Bewering

De Telegraaf heeft online een bericht gepubliceerd – en snel verwijderd – dat een verband legt tussen het coronavirus en 5G.

Oordeel

Onwaar.

Bron van de bewering

Op Twitter en Facebook verschenen op 10 april berichten met een screenshot van een Telegraaf-artikel waarvan alleen kop, eerste alinea en een deel van de foto te zien zijn. Volgens het bericht hebben Zuid-Koreaanse artsen in het Journal of Korean Medicine gepubliceerd dat 5G onder meer tot ademhalingsproblemen leidt en dat zij geen virus vonden dat COVID-19 veroorzaakt. Het bericht verscheen die dag ook op de complotsite JDReport. Volgens degenen die het bericht postten, was het snel van de Telegraaf-site verwijderd.

Waarom klopt dit niet?

In het Journal of Korean Medicine is geen artikel gepubliceerd over 5G en het coronavirus. Het artikel uit het screenshot is niet te vinden op Telegraaf.nl, niet in de cache van Google, en niet in het Internetarchief. De online redactie van De Telegraaf ontkent desgevraagd dat het artikel ooit op de site heeft gestaan.

Kortom: het screenshot is een vervalsing. De vervalser heeft in een echt Telegraaf-bericht van 9 april ('Zuid-Korea: genezing corona met bloedplasma') kop en eerste alinea aangepast. Het begin hiervan komt sterk overeen met dat van het valse bericht, inclusief de verwijzing naar het wetenschappelijke tijdschrift: 'Zuid-Koreaanse artsen melden dat twee mensen met zware klachten door het coronavirus zijn genezen nadat bloedplasma was toegediend van andere, weer herstelde coronapatiënten. Zij beschrijven dat in een artikel in het Journal of Korean Medicine.'

Hoewel deze ongefundeerd is, is de samenzweringstheorie dat 5G de ware oorzaak is van COVID-19 sinds januari snel populair geworden in grote delen van de wereld. Sinds 5 april zijn in Nederland op zes plaatsen zendmasten in brand gestoken. Omdat de daders op dit moment nog niet zijn aangehouden en geen verklaringen hebben achtergelaten, is onzeker of deze daden verband houden met de jongste samenzweringstheorie over het 5G-netwerk of met al langer levende bezwaren tegen 5G.

Vervalste screenshots van sites van nieuwsmedia en instellingen zijn sinds het begin van de coronacrisis vaker verschenen op sociale media. Een maal werd zelfs de site van RTL Nieuws nagemaakt. De simpelste manier om ze te checken: ga na of het bericht inderdaad gepubliceerd is door het bewuste medium door op die site of in Google te zoeken op de kop.

Conclusie

Het screenshot van een bericht op Telegraaf.nl dat een verband legt tussen het coronavirus en 5G is een van de vele vervalsingen die de afgelopen weken de ronde deden.

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
Onderwerp: FW: Concept-antwoorden SO NAVO-Mindef 15 april
Datum: maandag 13 april 2020 11:44:28
Bijlagen: [image001.jpg](#)
[image003.jpg](#)
[2004-Factsheet-Russia-Myths-COVID-19_en.pdf](#)
[20200413 Antwoorden SO NAVO-Mindef 15 april.docx](#)

Van: 5.1.2.e @mindef.nl>
Datum: maandag 13 apr. 2020 11:42 AM
Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>
Onderwerp: FW: Concept-antwoorden SO NAVO-Mindef 15 april

Ha 5.1.2.e

Zie de vragen + concept-antwoorden in de bijlage. De laatste 3 gaan over desinfo.

Je zult wat zinnen herkennen uit de kamerbrief / eerder BZ SO's. Ik heb deze soms overgenomen om eenheid in aanpak aan te geven.

Het is een eerste concept, dus schiet vooral!

Groet,

5.1.2.e



5.1.2.e |
 Ministerie van Defensie | 5.1.2.e | Counter Hybrid Unit
 Kalvermarkt 32 | 2511 CB Den Haag 5.1.2.e
 Postbus 20701 | 2500 ES Den Haag
 Mobiel: 5.1.2.e
 ✉ 5.1.2.e@mindef.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Buiten reikwijdte verzoek

[Redacted text block]

Dat was het weer. Voor nu een fijn Paasweekend!

en,
5.12.6